

**OVERZICHT STRATEGISCHE
ONDERZOEKEN EN VERKENNINGEN**

Inhoudsopgave

TA onderzoeken	5
Beweegvriendelijk Zuid-Holland	6
Sociale gevolgen transitie naar een circulaire samenleving	7
Natuurinclusief Zuid-Holland	8
Brede Welvaart: doorvertaling naar Zuid-Holland.....	9
Verschuivingen in ruimtevraag en -gebruik.....	10
Het hindergesprek over de provinciale weg	12
Provinciale opgaven: kansen voor biodiversiteit?	13
Kansen van de Noordzee.....	14
Impact van AI en digitalisering op het mkb	15
Kansen en bedreigingen van Light Electric Vehicles (LEV).....	16
Weerbare organisatie en bestuur Zuid-Holland	17
Toekomst duurzame binnenvaart	18
Gezond Zuid-Holland 2040.....	19
Toekomst van werk	20
Maritiem topcluster	21
Vestigingsplaatsfactoren van de toekomst.....	22
Interventiestrategieën	23
(on)Begrensde technologie – maatschappelijke invloed van nieuwe technologie (MINT)	24
Nieuwe afhankelijkheid tussen Water, Voedsel en Energie (NEXUS).....	25
Verbindende ruimtelijke concepten	26
Toekomst voedselsysteem	27
Mobiliteitstransitie en verstedelijking (Snelstudies: Zuid-Holland in Transitie).....	11
Maatschappelijke Beleidsonderzoeken	28
Eenzaamheid in Zuid-Holland	29
Inclusieve transities.....	30
Inclusiviteit en erfgoedlijnen.....	31
Strategische analyse van cultuursector in Zuid-Holland.....	32
Discriminatie op de woningmarkt	33
Corona, armoede en Zuid-Hollandse gemeenten.....	34
Energietransitie en maatschappelijke gevolgen	35
Cultureel erfgoed en vestiging	36
Maatschappelijk onbehagen	37
Sociale verschillen en overeenkomsten in Zuid-Holland	38
Sociale inclusiviteit en vervoersarmoede	39

Circulaire economie en maatschappelijke gevolgen.....	40
Circulaire economie en werk	41
Cultuurparticipatie en bereik	42
Sociaal-culturele achtergronden voorzieningengebruik.....	43
Arbeidsmigranten.....	44
Electorale veranderingen in Zuid-Holland	45
Onderzoeken buiten Kennis Zuid-Holland:	46
Samen Werken aan Zuid-Holland	47
Relatie tussen participatie en vertrouwen in openbaar bestuur (keerzijden participatie)	48
Roeien met te korte riemen: Onderzoek naar de financiële positie en beleidsruimte van gemeenten in Zuid-Holland.....	49
Verkenning inclusieve buitenruimte (LTA).....	50
Bereikbaar Zuid-Holland	51
Clean Inland Shipping (CLINSH)	53
RH2INE: Verduurzaming binnenvaart kickstart study.....	54
STISE Duurzame transport infrastructuur in de Eurodelta	55
Mobiliteit en Verstedelijking (MIRT)	56
De provincie op internationaal spoor	57
Mobiliteitsmaatregelen Noordelijke Duin- en Bollenstreek.....	58
MIRT verkenning Metropolitaan ov en verstedelijking (onderdeel programma MoVe).....	59
Beter Bereikbaar Gouwe	60
Goederenvervoercorridors	61
MIRT-onderzoek Corridor Zuid	62
OV-verbinding A27 Breda-Gorinchem-Utrecht en HUB Gorinchem West	63
Stationsgebied / OV-knoop Leiden centraal	64
Toekomstbeeld Openbaar Vervoer 2040.....	65
Hoe verleiden we reizigers om slimmer te reizen?.....	66
Schone energie voor iedereen	67
'Mapping' van Energie Innovatie Ecosysteem Zuid-Holland, editie 2022	68
Warming Up naar Hoge Temperatuur Opslag(HTO) van warmte in de diepere ondergrond	69
Accelerating circular economy (ACCEZ)	70
Ruimtelijke strategie Circulair Zuid-Holland	71
Systeemstudie energie-infrastructuur Zuid-Holland - Integrale systeemstudie gas, elektriciteit, CO2 en warmte; 2020-2030-2050.....	72
DeltaGrid 2050: Perspectieven voor de Zuid-Hollandse energie-infrastructuur.....	73
Zuid-Holland Circulair: Verkenning van grondstofstromen en handelingsopties voor de provincie	74

Een concurrerend Zuid-Holland	75
XXL-perspectief op grote ruimtevragers Zuid-Holland	76
Digitale economie (LTA)	77
Biobased economy	78
Ruimtelijke effecten op grote ruimtevragers in Zuid-Holland	79
Ruimtelijke economische ontwikkelstrategie	80
Human Capital in Zuid-Holland	81
Versterken Natuur in Zuid-Holland	82
Natura 2000 doelanalyses	83
Hoger Doelbereik	84
Kennis- en onderzoeksagenda Deltares	85
Duurzame Landbouw	86
Groene Cirkels	87
Sterke Steden en Dorpen in Zuid-Holland	88
Investeringsplan toekomstbestendige bedrijventerreinen Zuid-Holland.....	89
Wederkerigheid vergroening en verdichting/landschapsparken Zuid-Holland.....	90
Functiemenging.....	91
Radicaal ruimtegebruik: combinatie infrastructuur, investering en maatschappelijke opgaven .	92
Regioverkenning: Coastal District (Haaglanden & Leidsche Regio)	93
Vitaliteit kleine kernen	94
Binnenstedelijke transformatie.....	95
Vintage Verstedelijking	96
Voorverkenning ten behoeve van Woon-Werk akkoorden.....	97
Gezond en Veilig Zuid-Holland	98
Flood Resilient Areas by Multilayer Safety approach (FRAMES)	99
Zuid Houtland	100
Beleidsverkenning lopen	101
Sport in relatie tot recreatie.....	102
Klimaatadaptatie	103
Gezondheid – healthy society kaart.....	104
Signalerend	105
De weerbare regio. Regionaal-economische impactmitigatie van coronamaatregelen	106
Middellange termijn impact coronacrisis provincie Zuid-Holland, een scenario-analyse.....	107
NEO, Impact van de corona-epidemie op de economie van Rotterdam-Rijnmond, MRDH, Zuid-Holland en Den Haag.....	108
Overig (meerdere sectoren doorsnijdend)	109

De Meterstand 2020 - Provincie Zuid-Holland en het klimaatakkoord: op weg naar een veilige,
schone en welvarende toekomst 110

TA onderzoeken

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email	<input type="text"/> @pzh.nl
Jaar van uitvoering	2022
Uitvoerder(s)	Mulier Instituut, Molster stedenbouw en CROW
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Sterke steden en dorpen
Thema's	
Databronnen	Divers.
Fase	In uitvoering

Doel van dit toekomstonderzoek

Doel van dit onderzoek, dat wordt uitgevoerd door CROW, het Mulier Instituut en Molster Stedenbouw, is om Zuid-Holland beweegvriendelijker te maken via (omgevings-)beleid van provincie en partners dat het bewegen beter faciliteert en stimuleert.

Waarom dit Toekomstonderzoek?

Onderzoeken naar maatregelen en ingrepen in de openbare ruimte die het bewegen bevorderen wijzen uit dat het maatschappelijk rendement van deze investeringen (zeer) hoog is (dit geldt zowel voor investeringen in lopen en fietsen als sport). De meest in het oog springende baat is gezondheidswinst, maar daarnaast zijn er vaak ook baten op het vlak van welzijn, welvaart en een volhoudbare samenleving (o.a. door sparen van ruimte, energie en grondstoffen). De uitkomsten van deze onderzoeken zijn echter nog maar beperkt vertaald naar / geland in (omgevings-)beleid van provincie en partners. Doel van dit toekomstonderzoek is dan ook om de beweegkennis en -expertise (van CROW, het Mulier Instituut en Molster Stedenbouw) beter in beleid te benutten om te komen tot een beweegvriendelijker (omgevings)beleid van provincie en partners dat bijdraagt aan een beweegvriendelijker Zuid-Holland.

Er is een beweegtekort en een beweegambitie

Grofweg de helft van de Zuid-Hollandse bevolking voldoet niet aan de beweegrichtlijnen en het Rijk heeft als ambitie geformuleerd om in 2040 driekwart van de Nederlandse bevolking hieraan te laten voldoen. Ook wordt de bevolking steeds zwaarder, wat door meer te bewegen wordt tegengegaan. De provincie kan met haar (omgevings)beleid en in samenwerking met partners mogelijk een waardevolle bijdrage leveren aan de ambitie om in 2040 75% van de Zuid-Hollanders voldoende te laten bewegen.

Werkwijze: in interactieve sessies komen tot beweegmaatregelen

Om te komen tot beleidsmaatregelen die het bewegen bevorderen (ook door belemmeringen hiervoor weg te nemen) zullen, vanuit de provincie ondersteund door FLOW, interactieve sessies worden georganiseerd waarbij onze beleidsmedewerkers worden ondersteund door beweegdeskundigen. Er zijn hierbij zowel gezamenlijke als themasessies voorzien. Die themasessies zijn er zowel voor het bevorderen van het sportief en recreatief bewegen, voor het bevorderen van actieve vervoerwijzen als voor het bevorderen van ruimtelijk beleid dat bewegen stimuleert.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Sociale gevolgen transitie naar een circulaire samenleving

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2022
Uitvoerder(s)	Groene Brein
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Concurrerend Zuid-Holland
Thema's	
Databronnen	
Fase	In uitvoering

Het onderzoeken en in beleid opnemen van de sociale gevolgen van de transitie naar een circulaire samenleving in Zuid-Holland voor een rechtvaardige transitie. Dit beleid moet integraal worden uitgevoerd bij de verschillende transitithema's van circulair. Het onderzoek vormt daarmee de basis voor een 'Uitvoeringsplan Sociaal Circulair Zuid-Holland' dat past bij de transitieaanpak, de taken en rollen van de provincie.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Natuurinclusief Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2022
Uitvoerder(s)	LOLA, Feddes/Ollthof
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Versterken natuur in Zuid-Holland
Thema's	
Databronnen	
Fase	In uitvoering

Ontwikkelen van beelden, verhalen en verbeelding van een natuurinclusief ZH 2050, verbinding met de concrete en gebiedsgebonden praktijken, 'Natuurinclusief' als perspectief verbreden, inspireren en hanteren.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Brede Welvaart: doorvertaling naar Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2022
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland op basis van de definities van het PBL, UU en de Rabobank
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland
Thema's	Economie, milieu en klimaat, natuur en landschap, openbare orde en veiligheid, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer
Databronnen	CBS, PBL, Geodatabase Zuid-Holland, Bedrijvenregister Zuid-Holland, RIVM, BAG, Woonbarometer, Grote omgevingstest, Risicokaart, Gezond Zuid-Holland 2040, bereikbaarheidskaarten Goudappel Coffeng, verkenning 'Kleine kernen'.
Fase	In voorbereiding – Eerste masterclass q1 2022

Brede welvaart wordt vaak als belangrijk aspect voor een veerkrachtige toekomstige economie genoemd. Het gaat daarbij om zowel de economische als de ecologische en sociaal-maatschappelijke aspecten van welvaart. Tegelijkertijd is het nog niet makkelijk te vertalen naar concrete acties. Veel datasets en monitors zijn nog op een vrij grove korrel (gemeente of regio) uitgewerkt. Hoe kunnen we de impact van de discussie over brede welvaart vergroten en doorvertalen naar de buurten van Zuid-Holland? Hoe kunnen we de kennis van nationale, regionale en lokale overheden samenbrengen voor de maatschappelijke opgaven in Zuid-Holland?

De verschillende definities en indicatoren zijn geïnventariseerd. Eerste test binnen traject 'coastal district' om op buurtniveau verder in te vullen is veelbelovend. Doorvertaling naar buurten kan mogelijk via een dashboard of een storymap met inhoudelijke conclusies over de impact op maatschappelijke opgaven als verstedelijking en gezondheid.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Verschuivingen in ruimtevraag en -gebruik

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland
Thema's	Ruimtelijke ontwikkeling
Databronnen	LISA, CBS, topografische kaarten kadaster
Fase	In ontwikkeling (fase 3/3)

Steeds meer nieuwe maatschappelijke wensen en opgaven concurreren met het bestaande ruimte- en functiegebruik. Binnen onze provinciegrens moeten we voor veel opgaven op dezelfde plek ruimte bieden en de mogelijkheid hebben om tussen functies te schuiven. Het toekomstige ruimtegebruik blijft door ontwikkelingen van buitenaf onzeker. Dit vraagt nu en in de toekomst om flexibiliteit in het gebruik van ons grondgebied.

Onderzocht wordt hoe binnen het verstedelijkt gebied van de provincie Zuid-Holland optimale condities te scheppen zijn voor de belangrijkste basisfuncties, zodat deze elkaar niet belemmeren maar juist versterken. Het onderzoek richt zich op verandering van ruimtelijke functies in de afgelopen 50 jaar en schetst een beeld voor de komende 50 jaar.

Een interactieve datavisualisatie schetst een beeld van ruimtelijke keuzes in het stedelijk netwerk. In verschillende sessies met regionale partners worden de opbrengsten gedeeld en getoetst. De resultaten worden gepubliceerd en in een slotbijeenkomst breed gedeeld.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Mobiliteitstransitie en verstedelijking (Snelstudies: Zuid-Holland in Transitie)

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021
Uitvoerder(s)	Provincie samen met Zuid-Hollandse kennisinstellingen, andere overheden en belangenorganisaties
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Verkeer en vervoer, ruimtelijke ontwikkeling
Databronnen	-
Fase	5 snelstudies in uitvoering

Snelstudies: Zuid-Holland in Transitie

Hoe houden we Zuid-Holland fijn om in te leven én goed bereikbaar ?

Dat is het overkoepelende onderwerp van de snelstudies. We zien de snelstudies als een fietstocht: VÉR vooruitkijken en dichtbij sturen. Met andere woorden, we schetsen toekomstperspectieven voor transitievraagstukken en brengen die terug naar mogelijke keuzes en beleidsinterventies, want er komen grote verandering op ons af die nu al vragen om keuzes van overheden in Zuid-Holland.

Een overzicht van de snelstudies:

- Hoe verleiden we reizigers om slimmer (dan met een auto) te reizen?
- De kansen voor deelfiets en deelscooter in Zuid-Holland
- Dicht bij huis werken in de "Thuiswerkhub"
- Sneller met de bus reizen in Zuid-Holland
- De ideale woonwijk, voorzieningen en OV nabij

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Het hindergesprek over de provinciale weg

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021
Uitvoerder(s)	KWINK en TU Delft
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Gezond en veilig Zuid-Holland
Thema's	Bestuur, milieu en klimaat, omgevingswet, verkeer en vervoer
Databronnen	Bestaande info over citizen science (internet, onderzoek), cases PZH
Fase	Uitvoering

Burgers zoeken steeds vaker zelf informatie over milieugerelateerde onderwerpen of starten zelf meetprojecten. Ze gaan met de provincie in discussie over luchtvaart of lucht- en geluidskwaliteit rond provinciale wegen. Deze discussie is niet altijd goed te voeren. Overheidsdata wordt betwist, ook op basis van kwalitatief beperkte of onjuist geïnterpreteerde data van inwoners zelf. Daarnaast komt beleving vaak niet overeen met wettelijke of beleidsmatige normen. Dit maakt het voor de provincie wenselijk het gesprek met inwoners te verbeteren, om daarmee ook de beleving van hinder te beïnvloeden.

De vraag van dit onderzoek: hoe komen overheid en burger tot een gedeelde probleemanalyse en -oplossing van de milieu-/gezondheidseffecten van de provinciale weg? Hiermee wil de provincie een beter beeld krijgen van hoe toekomstige burgerparticipatie bij veranderende kennisposities eruit kan zien. Met een antwoord op deze vraag kan de provincie beter inspelen op een goed gesprek tussen inwoner en overheid. Dit onderzoek bestaat uit literatuuronderzoek, bevraging van deskundigen en inwoners, klachtenanalyses en workshops.

De resultaten van het onderzoek leveren input voor toekomstige participatieprogramma's. Het onderzoek speelt in op ideeën over 'citizen science' en sluit het aan bij het project De Gezonde Weg.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Provinciale opgaven: kansen voor biodiversiteit?

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	<input type="text"/> /commongrounds; LOLA landscapes; Feddes Olthof Landschapsarchitecten
Soort onderzoek	Toekomstverkenning
Ambitie	Natuurinclusief Zuid Holland 2050
Thema's	Biodiversiteit, Natuur, Landschap, Verstedelijking, Water
Databronnen	Div.
Fase	In uitvoering

De 'Verkenning Natuurinclusief Zuid Holland' is een ontwerpend onderzoek. Het geeft inhoud en verbeelding aan het begrip 'Natuurinclusief' voor Zuid-Holland. De aanleiding is de ontwikkeling van een Agenda Natuurinclusief als onderdeel van het landelijke programma Natuur. Biodiversiteit staat sterk onder druk, Nederland voldoet bij lange na niet aan de internationale afspraken en doelen zoals o.a. de Vogel- en Habitatrichtlijn. De urgentie haalt de vrijblijvendheid eraf: we moeten weten of er concrete beweging de goede kant op gaat. 100% doelbereik in 2050 is geen cijfertje, maar een fundamenteel andere wereld, die de nodige inspanning vraagt. Daarom is er ook behoefte aan nieuwe verbeelding, die verbindingen duidelijk maakt en urgentie combineert met handelingsperspectief. Of, gewoon: een toekomst waar we zin in hebben, en waarvan we snappen wat dat nú betekent.

De Verkenning Natuurinclusief! is een programma waarin we voor Zuid Holland daarmee aan de slag gaan. In een ontwerpverkenning wordt op systeemniveau voor de provincie als geheel in beeld gebracht welke systemen de transitie naar een natuurinclusieve samenleving kunnen dragen. In een vijftal locatie-ateliers wordt vanuit concrete landschappen en maatschappelijke initiatieven onderzocht hoe 'natuurinclusief' een integrerend perspectief kan zijn. Met podcasts, publieke momenten en een publicatie wordt de kennis verdiept en gedeeld. De verkenning biedt een springplank voor een strategische 'Agenda Natuurinclusief' voor Zuid Holland, en is goed uitgelijnd met het landelijke traject waarin de kaders hiervoor worden ontwikkeld.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Kansen van de Noordzee

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	Extern consortium o.l.v. WUR (Ecorys / Stad Los en Land)
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Bestuur, economie, energie, voedsel, milieu en klimaat, natuur en landschap, recreatie en toerisme, waterschappen en gemeenten
Databronnen	Literatuuronderzoek / desk research / scenario-studie/ workshops / interviews
Fase	Afgerond

Provincie Zuid-Holland kent van oudsher een innige relatie met de Noordzee. De kustlijn van 65 kilometer en badplaatsen als Noordwijk, Scheveningen en Ouddorp bieden mogelijkheden tot recreatie. Vissersplaatsen als Katwijk en Scheveningen hebben een belangrijke cultuurhistorische waarde en dragen bij aan de voedselvoorziening en economische welvaart. Het Rotterdamse havengebied is een economische motor voor Nederland. De Hollandse Duinen vormt een belangrijk natuurgebied en de Zandmotor laat zien dat kustbescherming en 'building with nature' samen kunnen gaan.

Het gebruik van de Noordzee is aan grote veranderingen onderhevig. De traditionele gebruikers – vissers, reders, kustbeschermers, olie- en gasbedrijven en de strijdkrachten – moeten de ruimte delen met nieuwe gebruikers en natuurontwikkeling. Gedreven door maatschappelijke opgaven als klimaatbeleid, voedselzekerheid, natuurbescherming of recreatie ontstaan nieuwe (maritieme) sectoren, actief in het kustgebied en daarbuiten. Voorbeelden zijn productie van windenergie en voedsel op zee.

De nieuwe ontwikkelingen op zee dragen bij aan provinciale ambities. Ontwikkelingen bieden kansen om de economie van Zuid-Holland te versterken en de ruimtelijke omgevingskwaliteit te verbeteren. Met dit onderzoek, uitgevoerd door de WUR, Ecorys en Los Stad in Land, krijgt de provincie beter inzicht in de ontwikkelingen die zich de komende 20 jaar op en rond de Noordzee afspelen en de provinciale ambities kunnen beïnvloeden en vormen. De onderzoeksresultaten zijn agenderend voor het toekomstige economische en ruimtelijke omgevingsbeleid van provincie Zuid-Holland.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Impact van AI en digitalisering op het mkb

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020
Uitvoerder(s)	Provincie & adviesbureau Dialogic
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Economie, informatie en automatisering, ethiek
Databronnen	Bestaande onderzoeken mkb en data, nieuwe data uit interviews
Fase	Afgerond

Algoritmen en digitalisering spelen een steeds grotere rol in de maatschappij ([onderzoek van InnovationQuarter](#)). Ze zijn vaak positief in het nieuws. Voor sommige sectoren leiden ethische aspecten van AI tot ontwrichting. Denk bijvoorbeeld aan onderbetaalde Uberchauffeurs. Komende jaren staan grote veranderingen te gebeuren, met economische en maatschappelijke gevolgen. In dit onderzoek proberen we die toekomst scherper te krijgen voor het diverse mkb-landschap in Zuid-Holland. Hoe goed is het mkb voorbereid op de komst van kunstmatige intelligentie (AI)? Wat kan de overheid doen om de veranderingen in goede banen te leiden?

In een eerste scan zien we grote verschillen tussen de sectoren. In het toekomstonderzoek richten we ons op het mkb in vier sectoren die we verder uitdiepen om goed te snappen wat er precies gebeurt. Dit zijn de greenports, haven/logistiek, toerisme en de maakindustrie. Binnen deze sectoren voeren we gesprekken met gebruikers en leveranciers van AI. Het eerste beeld is een verschil in de inzet van AI, aanpak en organisatie binnen de verschillende sectoren. Dit leidt soms tot een meer intern gerichte aanpak en bij andere bedrijfstakken tot een meer op de keten gerichte aanpak.

Het onderzoek moet een handelingsperspectief voor overheden opleveren, waarbij ook een discussie met brancheverenigingen hoort.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Kansen en bedreigingen van Light Electric Vehicles (LEV)

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	TU Delft en PZH
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	
Databronnen	
Fase	Afgerond

Energietransitie in de mobiliteit wordt een grote opgave voor het elektriciteitsnetwerk en voor opwekking van elektriciteit, maar is conservatief als het de vorm van de auto betreft. Terwijl iedereen in het woon-werkverkeer alleen in de auto zit, blijven we inzetten op de vijfpersoonsauto, die voor woon-werkverkeer inefficiënte is qua energie, ruimte, tijd en geld. Inefficiënties die de provincie voelt in vrijwel al haar opgaven van woningbouw tot verkeer en van energie tot milieu. *Welke kansen biedt de komst van de licht elektrische eenpersoonsvoertuigen (LEV) in dit opzicht?*

Energie-, ruimte- en geldefficiëntie van [de LEV](#) zijn voor de hand liggend. Om ook de tijdefficiëntie van de LEV aan te tonen, heeft de TU Delft met een modelberekening onderzocht wat het effect van de LEV is op filevorming in de spits. Het onderzoek laat zien dat deze effecten zeer groot zijn. Smalle LEV's die zich in het verkeer kunnen gedragen als motorfietsen, zorgen voor reistijdverkorting in de spits voor zowel auto als LEV. Bij gebruik van 20% LEV's in het spitsverkeer op de snelweg lossen standaardknelpunten op.

Ook de economische potentie van de LEV is onderzocht, als die in Zuid-Holland geproduceerd wordt en de provincie 'launching costumer' zou zijn. Dit kan uiteindelijk ruim 20.000 fte aan banen opleveren. Hierom is het de moeite waard de komst van de LEV te versnellen, toegepast in een gebiedsontwikkeling, zodat we de voordelen direct kunnen meten. Dit idee wordt nu nader uitgewerkt.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Weerbare organisatie en bestuur Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	Verweij en Jonker
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland
Thema's	
Databronnen	
Fase	Afgerond

De gedachte is lang geweest dat ondermijning zich vooral sluipenderwijs en in het geniep voordeed. Er zou sprake zijn van een zogenoemde 'hidden impact crime', oftewel een vorm van criminaliteit waarbij niet de dader, maar eerst ook nog het misdrijf gevonden moet worden. De aanwijzingen worden steeds sterker dat criminele netwerken openlijk te werk gaan. Aanslagen op bestuurders, advocaten en journalisten en liquidaties die overdag op straat plaatsvinden, wijzen erop dat criminele netwerken steeds minder terughoudend zijn in gebruik van geweld.

Criminele netwerken maken ook gebruik van legale faciliteiten, waarop zichzelf niets strafbaars aan is. Ze vragen vergunningen en subsidies aan, sluiten vastgoedtransacties af en schakelen op deze manier, eigenlijk net als gewone bedrijven, de overheid in om hen te faciliteren in hun commerciële activiteiten. Dit betekent dat overheden het eigen handelen tegen het licht moet houden om te voorkomen dat de reguliere taakuitvoering onbewust ondermijnende criminaliteit in de hand werkt.

Dit onderzoek schetst de context waarbinnen ondermijning plaatsvindt en gaat in op de vraag wat ondermijning inhoudt. De verschillende manieren van ondermijning in de praktijk krijgen een plek. Dit wordt gevolgd door een analyse van wat de provincie nu al doet tegen ondermijning en wat zij nog meer zou kunnen doen. Het onderzoek is inmiddels afgerond en gepubliceerd.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Toekomst duurzame binnenvaart

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	
Databronnen	
Fase	Afgerond

De binnenvaart is op dit moment een belangrijke vervoerswijze voor veel bedrijven in Zuid-Holland. Door de toenemende drukte en oplopende kosten van het wegvervoer en het tekort aan chauffeurs wordt, naast railvervoer, ook de binnenvaart steeds belangrijker. Het is wel nodig dat de binnenvaart zo snel mogelijk verduurzaamt.

Dit leidt tot twee soorten vragen in dit onderzoek. Enerzijds rond de technische kant van verduurzaming: welke brandstoffen/energiedragers zijn er beschikbaar? Wat zijn de mogelijkheden van elektrificatie en nieuwe energieconcepten? Op welke termijn en voor hoe lang zijn deze daadwerkelijk operationeel? Ook de maatschappelijke kant van verduurzaming roept vragen op: wat zijn de maatschappelijke effecten? Welke financierings- en eigendomsconstructies zijn er of zijn noodzakelijk? Maatschappelijke effecten zijn effecten op uitstoot van schadelijke stoffen, bedrijfsmatige effecten voor schippers/rederijen en de financiële bedrijfsvoering.

Provincie Zuid-Holland voert dit onderzoek uit in nauwe samenwerking met het betrokken bedrijfsleven. Uitgangspunt is een duidelijk kader met fasering en verdeling van de verschillende verduurzamingsopties voor de binnenvaart. De inzet van technieken verschilt niet alleen in tijd (op korte termijn lng en op de langere termijn waterstof) maar ook over de vloot (accu's voor korte afstanden of waterstofcellen voor de langere trajecten). De huidige vloot moet in sommige gevallen aangepast worden en de nieuwbouw geschikt gemaakt voor verdere verduurzaming ([voorbeeld modulair schip Kotug](#)). Uit het onderzoek wordt duidelijk welke opties gelijktijdig of na elkaar in te zetten zijn.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Gezond Zuid-Holland 2040

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2018
Uitvoerder(s)	TNO en Posad
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Gezond en veilig Zuid-Holland
Thema's	Economie, milieu en klimaat, natuur en landschap, Omgevingswet, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer
Databronnen	Databestanden van Posad, diverse brede raadplegingen
Fase	Afgerond

Door verstedelijking, bevolkingsdichtheid, vervoersbewegingen en Zuid-Hollandse productielandschappen staat de gezonde leefomgeving in Zuid-Holland onder druk. Onze gezondheid wordt bepaald door genen, gedrag en sociaaleconomische context, maar ook de fysieke omgeving waarin we leven. De provincie is verantwoordelijk voor een flink deel van de leefomgeving en daarmee direct en indirect voor de gezondheid van haar inwoners. In het onderzoek zijn gezondheidsrelaties geduid. Bij het onderzoek zijn veel partijen betrokken, zoals burgers, wetenschappers en Provinciale Staten.

Omdat de provincie op veel terreinen invloed heeft op de gezondheid van burgers, is een samenhangend programma nodig om gezondheid te verbeteren. Het onderzoek heeft geleid tot een provinciaal programma en een hoofdstuk in het coalitieakkoord 2019-2023. Kijk voor meer informatie op zie <https://www.gezondeleefomgeving.nl/gezond-zuid-holland-2040>

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Toekomst van werk

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019
Uitvoerder(s)	SEOR
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Economie, werkgelegenheid
Databronnen	Diverse
Fase	Afgerond

De provincie Zuid-Holland streeft naar passend werk voor iedereen. De uitgangspositie is veelbelovend: alle nationale economische topsectoren zijn in Zuid-Holland aanwezig. Tegelijk staat de economie voor een omvangrijk vernieuwingsproces. Dit heeft gevolgen voor de vereiste vaardigheden en kennis van de beroepsbevolking. Hoe staat de Zuid-Hollandse economie in 2030 er voor en in welke mate sluiten vraag en aanbod op elkaar aan? Onderzoeksbureau SEOR heeft het in 2019 uitgezocht.

De uitkomsten van het onderzoek schetsen een genuanceerd beeld. Over het algemeen lijken de vooruitzichten voorzichtig positief als het gaat om het effect van technologische ontwikkeling op de werkgelegenheid. Techniek leidt bijvoorbeeld tot een hogere arbeidsproductiviteit en daarmee tot een hoger algemeen inkomen. De effecten van technologische en digitale ontwikkeling op ontstaan of teloorgaan van banen verschillen sterk per sector. Hoe dan ook: het aandeel hoger opgeleiden in de werkgelegenheid van de toekomst stijgt, ten koste van lager en middelbaar opgeleiden.

Het rapport '[Toekomst van Werk](#)' werkt door in het '[Human Capital Akkoord Zuid-Holland](#)' Voor geïnteresseerden binnen en buiten de provincie zijn in mei 2019 de bevindingen van het onderzoek gepresenteerd op een Plein1-bijeenkomst. Financieel-economisch journalist Addy heeft een artikel hierover geschreven.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Maritiem topcluster

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2015
Uitvoerder(s)	Drechtsteden en provincie Zuid-Holland
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Economie, ruimtelijke ontwikkeling
Databronnen	Maritieme monitor, interviews, werksessies
Fase	Afgerond

Deze toekomstverkenning gaat over mogelijke ontwikkelingen van het maritieme cluster en de opties van de maritieme delta om zich hierop voor te bereiden. De verkenning bevat een beschrijving van mogelijke ontwikkelingen op basis van scenariostudie. De uitkomsten zijn ruimtelijk vertaald naar hotspots in de regio. Hierop zijn drie ontwerpstudies gedaan, die aanzet vormen voor een regionale ruimtelijk strategie.

Het onderzoek heeft bijgedragen aan een nieuwe manier van samenwerken en focus bij de regionale opgaven. De resultaten zijn in 2016 vastgelegd in een bestuursakkoord tussen de provincie en de regio. De regionale partijen hebben vervolgens een groeiagenda voor de Drechtsteden gemaakt. Langs de lijnen van die agenda werken de Drechtstedengemeenten, partners en provincie Zuid-Holland nu verder aan drie programma's: 1) goed wonen, 2) goed werken en 3) goede bereikbaarheid.

Neem contact op met kenniszuidholland@pzh.nl voor meer informatie over dit onderzoek.

Vestigingsplaatsfactoren van de toekomst

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019
Uitvoerder(s)	
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	
Databronnen	
Fase	Afgerond

Het gebruik van Zuid-Hollandse steden en landschappen wordt anders en intensiever. Onze steden verdichten, onze mobiliteit verandert. Opgaven rond klimaat, gezondheid, inclusiviteit en energietransitie hebben gevolgen voor de publieke ruimte, net als de vraag vanuit nieuwe economische activiteiten (digitalisering, circulaire economie). Maar hoe verhoudt zich ons huidig ruimtelijk aanbod en de toekomstige maatschappelijke behoefte tot elkaar?

Hierover is een Plein1-debat georganiseerd waarin het resultaat van de eigen analyse en eerste definitie van de publieke ruimte van Zuid-Holland is gepresenteerd. Drie experts hebben op basis van het debat vervolgens adviezen opgeleverd, die input vormen voor sporen als de integrale verstedelijkingsstrategie, herijking ruimtelijke kwaliteit en functiemenging. Er is geen apart vervolgonderzoek uitgevoerd.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Interventiestrategieën

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text" value=" "/> , <input <="" td="" type="text" value=" "/>
Email:	<input <="" td="" type="text" value=" "/>
Jaar van uitvoering	2017
Uitvoerder(s)	AT Osborne en Jongens van de Tekeningen
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland
Thema's	Bestuur, economie, milieu en klimaat, natuur en landschap, recreatie en toerisme, bodemdaling, opgavegericht werken
Databronnen	Geen (alleen interviews)
Fase	Afgerond

In het toekomstonderzoek interventiestrategieën is verkend waarom, hoe en wanneer interventies in een beleids-of uitvoeringsproces nodig zijn en wat daarbij te leren valt uit de casuïstiek. Het onderzoek is afgerond in 2017. De verkenning pleit voor periodieke reflectie op de effectiviteit van een aanpak van de opgave, de samenstelling van een netwerk of team. De verkenning is een van de inspiratiebronnen geweest tijdens een collegeconferentie in april 2018, voor het gesprek over sturing in netwerken. De verkenning onderstreept ook het belang van periodieke bestuurlijke reflectie op strategie, aanpak en persoonlijke voorkeurstijlen. De leerpunten zijn betrokken bij het opstellen van een tool voor medewerkers: de Handleiding 'Omgaan met rolkeuzes bij netwerkend werken' en een nieuwe handleiding 'Professioneel opdrachtgeverschap'.

Neem contact op met kenniszuidholland@pzh.nl voor meer informatie over dit onderzoek.

(on)Begrensde technologie – maatschappelijke invloed van nieuwe technologie (MINT)

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2017
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland, DRIFT, STT, Rathenau, Wisdom of the Crowd, Hogeschool Rotterdam, In4Art, Ruimtevolk, Wolfpack, Border Sessions
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland
Thema's	Bestuur, economie, informatie en automatisering, ruimtelijke ontwikkeling
Databronnen	-
Fase	Afgerond

De kranten staan vol van de technologische vernieuwingen zoals 3D-printers, internet der dingen en robotisering. Deze ontwikkelingen bieden kansen en zorgen. Wat betekent dit voor onze privacy? En wat betekent dit voor de banenmarkt? In het onderzoek '(On)begrensde Technologie' zijn vier toekomstbeelden omschreven: de eilandenwereld, de conglomeratenwereld, de grenze(n)loze wereld en de bottom-up-wereld. Geïnspireerd door dit onderzoek:

- werken we als provincie aan 'Waarde(n)vol Digitaliseren';
- werken we aan een ethisch kader voor technologische innovaties;
- verkennen we de mogelijkheden van digitalisering in het mkb;
- werken we als provincie mee in smart city-initiatieven;
- maken we plannen voor de rol van de provincie bij digitale infrastructuur in Zuid-Holland;
- hebben we vervolgonderzoek laten uitvoeren over de toekomst van werk.

Neem contact op met kenniszuidholland@pzh.nl voor meer informatie over dit onderzoek.

Nieuwe afhankelijkheid tussen Water, Voedsel en Energie (NEXUS)

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland, TNO research, FABRICations, WING, en Studio <input type="text"/>
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland
Thema's	Energie, landbouw, tuinbouw, water
Databronnen	-
Fase	Afgerond

Hoe zorgen we in de toekomst voor genoeg en duurzaam geproduceerd water, voedsel én energie? Wat betekent het om ruimte te maken voor energie voor voedselproductie en waterhuishouding? Wat betekent droogte eigenlijk voor energievoorziening? Zomaar drie vragen waarin water, voedsel en energie overlap met elkaar hebben. Het zijn problemen die we vaak proberen op te lossen met manieren die we al kennen: als waterprobleem, als energieprobleem of als voedselprobleem. Zuid-Holland ging op zoek naar slimme én simpele oplossingen waarbij water, voedsel en energie in samenhang bekeken worden. 'Nexus' wordt dit ook wel genoemd.

In verschillende gebieden van Zuid-Holland zijn in samenwerking met Greenport West-Holland, samenwerkingsverband Groene Hart, onderzoeksprogramma SURF VerDuS en gemeente Den Haag vier toekomstdialogen georganiseerd. In deze dialogen is gezocht naar mogelijkheden om water-, voedsel- en energieprofessionals in de toekomst beter te laten samenwerken. We ontwikkelden dialoogvormen, prikkelden met [nexus-blogs](#) en serious game '[Vitaal Verknoopt](#)' en brachten goede voorbeelden samen in de [nexus-innovatiewaaier](#).

Met TNO is op basis daarvan een verdiepende verkenning gedaan naar een nexus-handelingsperspectief voor de provincie in het veenweidegebied en de glastuinbouw. TNO identificeert de nexus voor de provincie als organisatorische opgave. Handelen naar dit perspectief vraagt veranderingen in politieke mechanismen (meer lange termijn) en organisatorische aanpassingen (meer samenwerking en geen 'afrekencultuur' op sectordoelstellingen). Daarnaast zijn geïntegreerde financiële stromen en aanpassingen in wet- en regelgeving nodig, net als een integrale kennisinfrastructuur, met stakeholders die diepte- en breedtekennis combineren. De provincie zet het nexusdenken door met 'vliegwielsessies' als onderdeel van een gebiedsgerichte aanpak.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Verbindende ruimtelijke concepten

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/> & <input type="text"/>
Email:	<input type="text"/> & <input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019
Uitvoerder(s)	Architecture Workroom Brussels
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland
Thema's	Economie, energie, milieu en klimaat, natuur en landschap, recreatie en toerisme, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer, ruimtelijk ontwerp
Databronnen	Ruimtelijke data (waar zijn welke opgaven geografisch zichtbaar)
Fase	Afgerond

Onderzoek naar de ruimtelijke impact op regionaal niveau van grote maatschappelijke opgaven en hun onderlinge beïnvloeding. Vier type gebieden zijn voorzien van een ruimtelijk toekomstperspectief: 1) voedselpoorten, 2) circulaire waterfronten, 3) health oriented-development en 4) glastuinwijken.

Dit heeft een werkmethode opgeleverd die op testlocaties met onze netwerkpartners toegepast kan worden. Doel van die methode is om urgente en kansrijke opgaven met elkaar te verbinden én een programma te bieden om goede voorbeelden op te schalen voor heel Zuid-Holland. Het resultaat van de verkenning is gepresenteerd op een Plein1-beijeenkomst in maart 2019. Op dit moment verkent de provincie hoe zij via bestaande programma's in Zuid-Holland (bijvoorbeeld Vitale landbouw) de werkmethode in kan zetten. Hiervoor nodigen we u uit initiatieven aan te dragen. Bij voorkeur gaat dat om concrete locaties waar mensen en organisaties die aan verschillende transities werken, elkaar kunnen ontmoeten.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Toekomst voedselsysteem

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021
Uitvoerder(s)	Provincie ism kennisinstututen
Soort onderzoek	Toekomstonderzoek
Ambitie	Samen werken aan Zuid Holland
Thema's	Economie, milieu en klimaat, natuur en landschap, Omgevingswet, recreatie en toerisme, ruimtelijke ontwikkeling
Databronnen	Eerdere verkenningen en beleidsstukken van PBL, HAS en DRIFT
Fase	Uitvoering

De maatschappelijke druk op het voedselsysteem om gezonder, duurzamer en robuuster te worden, neemt toe. Wetenschappelijke rapporten stippen de noodzaak daarvan aan. Sturing vanuit de (provinciale) overheid op verandering in dat voedselsysteem heeft nog beperkte aandacht gekregen. Welke kennisstructuur gaat ons in Zuid-Holland helpen om stappen te zetten naar gezond, duurzaam en betaalbaar voedsel in 2040?

[Voedselfamilies Zuid-Holland](#) heeft al een begin gemaakt met een voedselaanpak in de provincie. De vraag is nu hoe dit te verbreden en te verdiepen om de knoppen te identificeren waarmee de overheid daadwerkelijk kan sturen. Het onderzoek is een samenwerking met Stichting Voedselfamilies en kennisinstelling DRIFT. Agrariërs, ondernemers, ketenpartijen en lokale overheden zijn intensief betrokken bij dit traject. Met dit onderzoek wil de provincie een kennisstructuur in Zuid-Holland maken waar kennispartijen, ondernemers, ngo's, maatschappelijke organisaties, lokale overheden en ketenspelers met elkaar leren stappen te zetten naar duurzaam, gezond en betaalbaar voedsel in Zuid-Holland.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Maatschappelijke Beleidsonderzoeken

Eenzaamheid in Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/> <input type="text"/>
Email:	<input type="text"/> & <input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021
Uitvoerder(s)	ZorgFocuZ/ Bureau HHM
Soort onderzoek	Maatschappelijk BO/Toekomstonderzoek
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland
Thema's	Bestuur, economie, Omgevingswet, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer
Databronnen	Diverse
Fase	In uitvoering

Eenzaamheid wordt al een halve eeuw structureel onderzocht, maar pas veel recenter als nijpend maatschappelijk probleem gezien. De toekomst is ongewis, maar de coronamaatregelen hebben zonder enige twijfel een negatieve invloed gehad. Gezondheid, verplaatsing, veiligheid, werk, digitalisering, sociale samenhang, meedoen: het zijn allemaal onderwerpen die te maken hebben met (de kwaliteit van) menselijke contacten. Daarmee, en met het feit dat er in de provincie diverse 'kwetsbare' groepen leven, is eenzaamheid verminderen en voorkomen ook voor de provincie Zuid-Holland van groot belang.

Dit onderzoek wil allereerst in kaart brengen hoe het met eenzaamheid in Zuid-Holland gesteld is (nu en in de toekomst), welke groepen eenzaam zijn en welke factoren bepalen of mensen al dan niet eenzaam zijn. Daarbij wordt nadrukkelijk de verbinding gezocht met enkele voor de provincie relevante domeinen: werk, digitalisering, mobiliteit, wonen en gezondheid. Daarnaast worden de reacties van drie onderling van elkaar verschillende Zuid-Hollandse gemeenten op de conceptresultaten meegenomen: Den Haag, Dordrecht en Goeree-Overflakkee. Er is bewust gekozen voor een spreiding naar regio, bevolkingsdichtheid en al genomen initiatieven om eenzaamheid te bestrijden.

Het onderzoek behelst deskresearch, diepte-interviews en een enquête (online-uitgebreid, schriftelijk-uitgebreid en schriftelijk-verkort).

Mocht het onderzoek daar aanleiding toe geven, dan wordt in vervolgonderzoek aan de hand van bijvoorbeeld expertinterviews en/of een ontwerpessie gekeken naar eventuele denkrichtingen om via bijvoorbeeld de inrichting van de fysieke leefomgeving of andere domeinen waarop de provincie actief is, eenzaamheid te verminderen of te voorkomen.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Inclusieve transities

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	I&O Research
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland
Thema's	Economie, energie, digitalisering, samenleving en maatschappij
Databronnen	Diverse
Fase	Afgerond

De samenleving en economie ondergaan enkele ingrijpende transities. Wat deze transities gemeen hebben: ze zijn alle langdurige, soms decennia omvattende processen. En ze hebben een bepaalde mate van 'onvermijdelijkheid' over zich – tenminste, als het aan beleidsbepalers ligt. Alsof de overheid tegen haar burgers zegt, in de woorden van publicist Paul Scheffer: 'Wen er maar aan'. Maar niet iedereen wil en kán aan deze veranderingen 'wennen'.

Dit onderzoek keek naar de mate waarin bewoners van Zuid-Holland een viertal grote maatschappelijke transities als 'toegankelijk' ervaren – nu, en met het oog op de toekomst. Zijn ze positief of negatief over deze veranderingen, en waarom? Hebben ze het gevoel dat ze mee kunnen? Zien ze deze veranderingen als onvermijdelijk? En hoe hangen zaken als leeftijd, opleidingsniveau en maatschappelijk vertrouwen met deze attitudes samen?

Het onderzoek diende inzicht te geven in aanknopingspunten voor (provinciaal) beleid om inwoners die (gevoelsmatig en/ of fysiek) moeilijk grip hebben op deze transities niet alleen te horen, maar ook te bereiken en te betrekken. De te onderzoeken transities betroffen flexibilisering van de arbeidsmarkt, de energietransitie, de digitale revolutie en de multiculturele samenleving.

De resultaten van het onderzoek zijn op diverse manieren besproken: onder meer in een Plein1 bijeenkomst, als discussiestuk bij een rondetafelsessie van Provinciale Staten over het thema inclusiviteit en als onderdeel van een aflevering van de podcastserie 'De Achtertuin'. Daarnaast zullen ze in het aankomende Festival van de Toekomst in een deelsessie gepresenteerd worden.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Inclusiviteit en erfgoedlijnen

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/> en <input type="text"/>
Email:	<input type="text"/> <input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021
Uitvoerder(s)	Motivaction en Transcity
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Erfgoed, samenleving en maatschappij, inclusiviteit
Databronnen	Desk research, interviews, focusgroepen
Fase	Afgerond

De provincie Zuid-Holland herbergt zeven erfgoedlijnen: thematisch dan wel regionaal samenhangende verzamelpaatsen van cultureel erfgoed. Het is echter de vraag in hoeverre deze erfgoedlijnen door alle beoogde doelgroepen als 'inclusief' worden ervaren. Daarbij gaat het allereerst in inclusiviteit in objectieve zin: kloppen de verhalen rondom de erfgoedlijnen historisch gezien eigenlijk wel, of worden bepaalde groepen ten onrechte buitengesloten? Maar het gaat óók om inclusiviteit in subjectieve zin: voelen mensen dat de verhalen ook op henzelf betrekking hebben, of gaat het in hun gevoel vooral over 'anderen'?

Middels kwalitatief onderzoek (expertinterviews, focusgroepen) probeerde Motivaction in samenwerking met Transcity deze vragen te beantwoorden. De te onderzoeken groepen betroffen mensen met een migratieachtergrond, mensen uit de LHBTIQ+ gemeenschap, ouderen en mensen met een beperking.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Strategische analyse van cultuursector in Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/> en <input type="text"/>
Email:	<input type="text"/> , <input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021
Uitvoerder(s)	Hendrik Beerda Consultancy en No Ties
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Erfgoed, toerisme, cultuur
Databronnen	Grootschalige enquête
Fase	Afgerond

Hendrik Beerda Consultancy voert al sinds 2006 jaarlijks onderzoek uit naar de kracht van en binding met culturele 'merken' (theaters, podia, musea etc.). Dit onderzoek is landelijk, maar kan ook worden toegespitst op regio's. De nieuwste meting loopt sinds december 2020 en is in februari 2021 afgerond.

In opdracht van de provincie Zuid-Holland formuleerde Hendrik Beerda, met gebruikmaking van de onderzoeksfaciliteiten van No Ties B.V, voor de periode 2010-2021 de antwoorden op de volgende vragen. Hoe heeft de Zuid-Hollandse cultuursector zich volgens de gemiddelde Nederlander ontwikkeld? Hoe heeft de Zuid-Hollandse cultuursector zich volgens de gemiddelde Zuid-Hollander ontwikkeld? En welke adviezen ter versterking van de Zuid-Hollandse cultuursector kunnen op basis van de verkregen data worden geformuleerd?

De resultaten worden in november 2021 besproken in een kennislunchsessie.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Discriminatie op de woningmarkt

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	RIGO Research en advies
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland
Thema's	Wonen, inclusiviteit
Databronnen	Diverse
Fase	Afgerond

Discriminatie op de woningmarkt is een groeiend probleem, zo blijkt uit eerder onderzoek in onder andere Amsterdam en Den Haag - helemaal nu er aanhoudende krapte is op de woningmarkt. Hoe zit dat in heel Zuid-Holland: wat is de omvang van het probleem, wie treft het, hoe wordt er gediscrimineerd, is er een trend zichtbaar? Dit onderzoek keek naar de mate waarin de Zuid-Hollandse woningmarkt zowel voor potentiële huurders als voor kopers niet of minder toegankelijk is voor bepaalde bevolkingsgroepen, als gevolg van ongeoorloofde selectie (discriminatie).

Het onderwerp is complex: een genuanceerde definitie van 'discriminatie' is belangrijk, omdat er een wezenlijk verschil kan bestaan tussen gepercipieerde en daadwerkelijke discriminatie. Regelmatig zijn zowel partijen die discrimineren als partijen die hier het slachtoffer van worden zich hier niet bewust van. Zowel het perspectief van aanbieders (zoals verhuurders, hypotheekverstrekkers, verkopers, etc.) als dat van afnemers (particuliere huurders, huurders in de sociale woningbouwsector en kopers) kwam in het onderzoek aan bod.

Om een grondig beeld te krijgen, bestond het onderzoek uit verschillende elementen: een vergelijkende literatuurstudie, expertinterviews, interviews met betrokken partijen, analyses van bestaande gegevens (en een survey onder diverse bevolkingsgroepen naar ervaren discriminatie).

De resultaten van het onderzoek worden onder meer in november 2021 besproken in een Plein1 sessie over het onderwerp discriminatie op de woningmarkt.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Corona, armoede en Zuid-Hollandse gemeenten

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021
Uitvoerder(s)	Panteia
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland/Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland
Thema's	Economie, werkgelegenheid, armoede, sociaal domein, inclusiviteit
Databronnen	Diverse
Fase	Afgerond

Naar aanleiding van een aangenomen motie in Provinciale Staten (november 2020) onderzocht Panteia in hoeverre de coronapandemie heeft geleid tot een toename van armoede en sociale problemen onder inwoners en daarmee ook tot een toename van financiële problemen voor de Zuid-Hollandse gemeenten.

Het vermelden van de onderzoeksperiode (de eerste helft van 2021) is van belang, omdat de coronamaatregelen effecten sorteren die door de tijd heen veranderen. Daardoor schetste het onderzoek noodgedwongen een beeld dat snel verouderd. Om dergelijke bezwaren weg te nemen, is er ook nadrukkelijk gekeken naar bijkomende financiële en sociale/ mentale problemen (schulden, dakloosheid, verslavingen, depressie etc.) van mogelijke risicogroepen.

Het onderzoek werkte met scenario's ten aanzien van de problemen die mensen in de nabije toekomst waarschijnlijk gaan ondervinden en welke financiële problemen Zuid-Hollandse gemeenten ten gevolge van de pandemie ervaren en gaan ondervinden.

De resultaten van het onderzoek komen onder meer aan bod in een Plein1 sessie over eenzaamheid en armoede (december 2021). Daarnaast worden ze besproken in een aflevering van de podcastserie De Achtertuin.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Energietransitie en maatschappelijke gevolgen

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	Kantar, E-Canvasser
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Schone energie voor iedereen
Thema's	Energietransitie, participatie
Databronnen	Interviews, survey, big data analyse
Fase	Afgerond

De energietransitie (het overschakelen van fossiele naar duurzame energiebronnen) is in volle gang. Tegelijk zijn draagvlak en participatie altijd heikele thema's. De energietransitie stuit soms op weerstand, terwijl er vaak een kleine, nogal homogene voorhoede is die initiatief neemt. Het meekrijgen van de 'middengroep' is een stuk lastiger.

Dit onderzoek, uitgevoerd door Kantar en E-Canvasser, nam de lokale deelname aan de energietransitie in een landelijke RES-regio (Alblasserwaard) en een stedelijke RES-regio (Drechtsteden) van de provincie Zuid-Holland onder de loep. Daarbij kwamen diverse vragen aan bod. Welke mensen nemen deel aan lokale opwek- en besparingsinitiatieven, welke niet? En waarom wel/ niet? Zijn er verschillen in actiebereidheid als het om zelf opwekken (zonnepanelen, warmtepompen) of energiebesparing gaat? Zien mensen graag een overheid die het voortouw neemt, of nemen ze liever zelf de regie? *Last, but not least*: op welke manier kan de 'brede middengroep' (mensen die nu nog niets doen, maar onder de juiste voorwaarden mogelijk wel iets willen doen) worden verleid om in te stappen?

Het onderzoek bestond uit een grote, representatieve survey onder bewoners van beide gebieden, aangevuld met 'microtargeting' technieken. Dat laatste houdt in dat op basis van bestaande open source data 'wijkprofielen' werden opgesteld. In de laatste 'kwalitatieve' onderzoeksfase werd, samen met de provincie Zuid-Holland, een aantal communicatieboodschappen 'op maat' ontwikkeld en getest op begrijpelijkheid, geloofwaardigheid, acceptatie, herkenning, overtuigingskracht en waardering.

De inzichten uit het onderzoek worden door de provincie Zuid-Holland gebruikt in de communicatie en samenwerking met de RES-regio's en gemeenten.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Cultureel erfgoed en vestiging

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	Tympaan
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Erfgoed, vestigingsklimaat, inclusiviteit
Databronnen	Desk research, interviews
Fase	Afgerond

De aanwezigheid van erfgoed wordt door city en regio marketeers vaak ingezet als lokmiddel om toeristen te trekken. Maar de aantrekkelijkheid reikt mogelijk verder: het vermoeden bestaat dat er ook een verband tussen cultureel erfgoed en vestigingsklimaat bestaat. West-Europese landen concurreren niet wezenlijk meer op factoren als bereikbaarheid, afzetmarkten en een goed opgeleide beroepsbevolking. Het leefklimaat wordt belangrijker; cultureel erfgoed maakt hier deel van uit. Enkele wetenschappelijke studies ondersteunen deze hypothese, maar schetsen ook dat het lastig is om een oorzakelijk verband vast te stellen.

Dit onderzoek verkende de mate waarin en de manier waarop de aanwezigheid van cultureel erfgoed van invloed is op de vestiging van buitenlandse bedrijven en werknemers. Hierbij werd erfgoed breed opgevat: niet alleen monumenten en gebouwen, maar het kan ook om beschermde stads- en dorpsgezichten gaan.

Omdat er nog weinig cijfers beschikbaar zijn, was de aanpak van het onderzoek vooral kwalitatief van aard. Er werd begonnen met desk research/ secundaire data analyse, waarna er enkele inhoudelijke experts en buitenlandse kenniswerkers werden geïnterviewd.

Afhankelijk van de bevindingen – wel of geen duidelijke causale relatie - zal nog bekeken worden of een vervolgonderzoek nodig is. De bevindingen bieden hoe dan ook inzicht in de mate waarin bepaalde onderdelen van het Zuid-Hollands erfgoed aantrekkingskracht uitoefenen op buitenlandse kenniswerkers.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Maatschappelijk onbehagen

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020
Uitvoerder(s)	I&O Research
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland
Thema's	Samenleving en maatschappij, democratie, transities, inclusiviteit, participatie
Databronnen	Desk research, focusgroepen, survey
Fase	Afgerond

Maatschappelijk onbehagen is een latent probleem dat de afgelopen jaren op meer belangstelling van wetenschap en journalistiek mag rekenen. Het is gerelateerd aan, maar niet hetzelfde als maatschappelijk pessimisme. Heel kort gezegd: het gaat om het gevoel dat mens en politiek geen grip (meer) hebben op heden en toekomst.

Iedere burger kampt wel met een lichte mate van maatschappelijk onbehagen, maar als grote groepen met een grote mate van onbehagen kampen dan kan dit negatieve gevolgen hebben voor zaken als institutioneel vertrouwen, sociale cohesie en maatschappelijke participatie.

I&O Research onderzocht wie in welke mate in Zuid-Holland met maatschappelijk onbehagen kampt, waaruit dat onbehagen dan wel bestaat en welke individuele en maatschappelijke gevolgen dat heeft. Het onderzoek is in december 2020 afgerond. Gelijktijdig met dit onderzoek voerde I&O Research gelijksoortig onderzoek uit in opdracht van de provincie Overijssel. De provincie Zuid-Holland zal dan ook samen met Overijssel (en in IPO-verband) nader bekijken welke handelingsperspectieven er aan de uitkomsten van het onderzoek kunnen worden verbonden.

De resultaten van het onderzoek zijn op diverse manieren besproken: onder meer in een Plein1 bijeenkomst, als discussiestuk bij een rondetafelsessie van Provinciale Staten over het thema inclusiviteit en als onderdeel van een aflevering van de podcastserie 'De Achtertuin'.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Sociale verschillen en overeenkomsten in Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2018
Uitvoerder(s)	RIGO
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland
Thema's	Demografie, inclusiviteit, ongelijkheid
Databronnen	CBS, Atlas voor Gemeenten, Kadaster etc.
Fase	Afgerond

Zuid-Holland is een pluriforme provincie. Van Katwijk tot Wassenaar, van het Westland tot Midden-Delfland: demografisch en cultureel zeer verschillende gemeenten lopen soms in elkaar over. Heterogene bevolkingsgroepen leven pal naast, en vaak dwars door elkaar heen.

Onderzoeksbureau RIGO zette met behulp van bestaande cijfers alle verschillen en overeenkomsten op een rij. Regionale verschillen in werk, opleiding en vermogen zijn (nog) niet alarmerend groot, maar de ingrediënten voor toenemende kloven zijn wel aanwezig. Armoede en isolement bestaan vooral in de steden onder (oudere) immigranten die geen (volledig) recht op AOW hebben of geen pensioen hebben opgebouwd en daardoor bijstand nodig hebben.

De onderwijsparticipatie is hoog onder jongeren in 'groeigemeenten' en in Delft en Leiden. Ze is laag (en neemt af) in plaatsen met veel hoogwaardige tuinbouw of visserij (Westland, Katwijk), niet toevallig ook gemeenten waar bovengemiddeld vaak op protestpartijen wordt gestemd. Het vermoeden bestaat dat veel jongeren hier gaan werken in plaats van studeren.

Het rapport concludeert dat de ruimtelijke verschillen tussen 'can en cannot' niet alleen worden bestendigd, maar dat er ook gerede kans bestaat dat deze groter worden. Of dit in de toekomst een risico vormt in termen van 'inclusiviteit', hangt mede af van ontwikkelingen op de arbeids- en woningmarkt.

Het rapport is ingezet voor een congres Slim Ruimtegebruik (in 2019) en wordt vaak aangehaald bij vervolgstudies naar inclusiviteit binnen Zuid-Holland.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Sociale inclusiviteit en vervoersarmoede

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019
Uitvoerder(s)	Panteia
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Mobiliteit, inclusiviteit
Databronnen	Secundaire data (CBS, KIM)
Fase	Afgerond

De provincie werkt aan het versterken en verduurzamen van mobiliteit en mobiliteitsketens. Om het verband tussen het creëren van een meerkernig stedelijk netwerk en de bereikbaarheid hierbinnen ('sociaaleconomische inclusie') in Zuid-Holland zichtbaar te maken, is behoefte aan inzicht in de (mate van) bereikbaarheid van voorzieningen in ruimtelijk perspectief en in termen van bevolkingsgroepen. Welke groepen ervaren 'vervoersarmoede'?

Panteia heeft op buurtniveau gekeken in hoeverre er in Zuid-Holland sprake is van vervoersarmoede in relatie tot de voorzieningen onderwijs, zorg, banken en recreatie. Er is met name gekeken naar verschillen in leeftijd en inkomen. De meegenomen vervoersmodaliteiten betroffen de auto, de fiets en het ov.

Het onderzoek concludeert dat er in de Zuid-Holland nauwelijks sprake is van vervoersarmoede: Zuid-Holland is een provincie met een hoge bevolkingsdichtheid, veel voorzieningen en beschikt over openbaar vervoer met de beste reizigerswaardering van Nederland. Wel is er sprake van 'losstaande' situaties waarin de bereikbaarheid van voorzieningen minder goed is, zoals in de Alblasserwaard en de Hoeksche Waard. Verder geldt: hoe hoger de leeftijd en hoe lager het inkomen, hoe minder goed de voorzieningen bereikbaar zijn. Het Kennisinstituut voor Mobiliteit en CBS komen in soortgelijk onderzoek tot vergelijkbare conclusies.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Circulaire economie en maatschappelijke gevolgen

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019
Uitvoerder(s)	Ecorys
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Schone energie voor iedereen
Thema's	Circulaire economie, samenleving en maatschappij, inclusiviteit
Databronnen	Deskresearch, kwalitatief onderzoek
Fase	Afgerond

De transitie naar een circulaire samenleving biedt enorme kansen - voor overheden, bedrijven en burgers. Maar dat wil niet zeggen dat alle groepen burgers daar ook van profiteren. Daarom moet de overheid oog hebben voor mensen die achterblijven, of die, in werkelijkheid of in hun eigen beleving, er op achteruit dreigen te gaan. Ecorys heeft onderzoek gedaan naar de (mogelijke) sociale effecten van deze transitie. Het onderzoek betrof zowel grondig literatuuronderzoek als een bijeenkomst waarin experts in meerdere gespreksronden in debat gingen. Het onderzoek concludeert dat een circulaire economie vele sociale kansen biedt, maar ook bedreigingen. Een circulaire economie biedt kansen voor alle opleidingsniveaus en heeft mogelijk een positieve invloed op de gehele bereide. Hiervoor is het wel noodzakelijk dat het aanbod van arbeid op de lange termijn ook stijgt, anders dreigt een verdringingseffect. Bovendien zijn de baten niet evenredig verspreid over alle sectoren. In deze verkennende studie kunnen geen specifieke getroffen groepen worden aangewezen. Daarvoor is additioneel onderzoek nodig, waarbij in meer detail wordt gekeken naar sociale gevolgen voor specifieke doelgroepen en regio's.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Circulaire economie en werk

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019
Uitvoerder(s)	TNO
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Schone energie voor iedereen
Thema's	Circulaire economie, arbeidsmarkt
Databronnen	Diverse secundaire databronnen (o.a. CBS, LISA)
Fase	Afgerond

De transitie naar een circulaire economie gaat gepaard met andere typen banen en een verandering in werkgelegenheid. Om voorbereid te zijn op deze veranderingen, heeft onderzoeksbureau TNO beleidsvoorbereidend onderzoek gedaan naar de directe, aanwijsbare invloed van een transitie naar een (meer) circulaire economie op de aard en omvang van werkgelegenheid in Zuid-Holland. Dit is gedaan op basis van de vijf transitithema's in het rijksbrede programma Circulaire Economie: biomassa en voedsel, bouw, kunststoffen, maakindustrie en consumptiegoederen. Het onderzoek biedt inzicht in de veranderingen in werkgelegenheid, op basis van een 'gematigd' en 'hoog' circulair scenario ten opzichte van een 'business-as-usual' scenario. De basis voor de analyse zijn nationale trends/activiteiten die waarneembaar zijn in statistieken. De resultaten van het werkgelegenheidsonderzoek zijn gekoppeld aan de 'Human Capital Agenda' (belegd bij de Economic Board Zuid-Holland en de provincie). TNO schat in dat investeringen in circulaire economische activiteiten minstens 5.000 opleidingen mogelijk maakt, dat minstens driekwart van het aantal te creëren banen toegankelijk is voor mensen die volledig werkloos zijn of een kleine deeltijd baan van hebben en dat er minstens 1.000 mbo-afgestudeerden werk kunnen vinden in activiteiten die passen in een circulaire economie.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Cultuurparticipatie en bereik

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019
Uitvoerder(s)	Tympaan
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Cultuurparticipatie, inclusiviteit
Databronnen	Desk research, stakeholderinterviews, secundaire data (CBS, Duo, instellingen cultuurparticipatie)
Fase	Afgerond

De provincie Zuid-Holland ondersteunt gemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van cultuurparticipatie door een beperkte basisvoorziening in stand te houden. Deze bestaat uit Kunstgebouw, Jeugdtheaterhuis Zuid-Holland, Popunie Zuid-Holland en Stichting Educatieve Orkest Projecten. De basisvoorziening cultuurparticipatie is er direct en indirect op gericht kunst en cultuur onder kinderen/jongeren te bevorderen.

Tympaan heeft in beeld gebracht wat de beoogde doelgroepen van de basisvoorziening cultuurparticipatie zijn, welke doelgroepen worden bereikt en wat moeilijk bereikbare doelgroepen zijn. Ook is gekeken naar de mogelijkheden om het bereik van doelgroepen van de basisvoorziening uit te bouwen. Uit het onderzoek blijkt dat leerlingen in landelijke gemeenten, protestants-christelijke leerlingen en leerlingen met een niet-westerse achtergrond aan bepaalde culturele activiteiten structureel minder deelnemen.

Tympaan raadt de instellingen aan om meer geografische spreiding te bewerkstelligen, zich in de belevingswereld van jongeren in te leven, cultuureducatie van het primair naar het voortgezet onderwijs uitbouwen, aan te sluiten op de behoeften van het speciaal onderwijs, aan te sluiten op de belevingswereld van kinderen in woonwijken met een lagere sociaaleconomische status, aan te sluiten op de behoeften van kinderen met een bijzonder levensbeschouwelijke/ culturele achtergrond, en te benadrukken dat cultuurparticipatie een 'maatschappelijke' functie heeft (raakvlakken met het sociaal domein).

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Sociaal-culturele achtergronden voorzieningengebruik

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019
Uitvoerder(s)	I&O Research
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland
Thema's	Inclusiviteit, mobiliteit, onderwijs, arbeidsmarkt, cultuur, participatie
Databronnen	Deskresearch, expertinterviews, survey
Fase	Afgerond

De provincie Zuid-Holland vindt het belangrijk dat voorzieningen op het gebied van wonen, werken en recreëren toegankelijk zijn voor verschillende groepen inwoners. Met andere woorden: voorzieningen moeten inclusief zijn. Fysieke nabijheid en persoonlijke kenmerken en interesses spelen uiteraard een rol bij de vraag of mensen al dan niet gebruik kunnen (en willen) maken van zaken als openbaar vervoer, hoger onderwijs culturele en sportvoorzieningen en het hebben van betaald werk. Maar ook 'sociaal-culturele' factoren (zoals maatschappelijk vertrouwen, de mate van sociale contacten die mensen hebben) spelen hierbij een rol.

I&O Research heeft onderzocht wat de invloed van deze factoren (fysieke nabijheid, persoonsgebonden nabijheid en 'mentale' nabijheid) op het al dan niet gebruiken van voorzieningen is. Het onderzoek is uitgevoerd in twee fasen. De eerste fase bestond uit deskresearch en aansluitend een aantal expertinterviews. De tweede fase bestond uit een grootschalige representatieve survey onder inwoners van Zuid-Holland.

Het onderzoek wijst niet één specifieke groep aan voor wie de toegankelijkheid van voorzieningen in het geding is en die dus mogelijk zijn buitengesloten. Er is sprake van meerdere factoren die op elkaar ingrijpen of elkaar zelfs kunnen versterken.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Arbeidsmigranten

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019-2020
Uitvoerder(s)	SEOR
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Wonen, demografie, arbeidsmarkt
Databronnen	CBS
Fase	Afgerond

Tot de coronapandemie was er een groeiend aantal arbeidsmigranten in Zuid-Holland werkzaam. Een deel van hen verbleef tijdelijk in Nederland en woonde onder slechte omstandigheden. Het betreft arbeidsmigranten die korter dan 3 jaar in Nederland verblijven en nog geen aanspraak kunnen maken op reguliere huisvesting. Er is derhalve behoefte aan (flexibele) huisvesting voor deze arbeidsmigranten. De provincie is hiervoor samen met andere partijen het Programma Huisvesting Arbeidsmigranten gestart.

Omdat een sluitende registratie van (kortverblijf) arbeidsmigranten ontbreekt, heeft SEOR de omvang en samenstelling van deze groep binnen Zuid-Holland – nu en in de toekomst - in kaart gebracht. Het merendeel van de arbeidsmigranten is afkomstig uit Polen, met een geleidelijke toename van arbeidsmigranten uit Roemenië en Bulgarije. Jonge, alleenstaande mannen vormen de meerderheid.

Verwacht kan worden dat de vraag naar arbeidsmigranten toeneemt, gezien vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Het probleem is echter dat de coronapandemie alle ontwikkelingen heeft doorbroken, zodat de toekomst onzeker is.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Electoraal veranderingen in Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019
Uitvoerder(s)	Josse de Voogd
Soort onderzoek	BMO
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland
Thema's	Inclusiviteit, demografie, publieke opinie, stemgedrag
Databronnen	CBS, Kiesraad
Fase	Afgerond

Zuid-Holland is in ontwikkeling. Ook electoraal: de afgelopen decennia is de provincie vaak van (politieke) kleur verschoten. Bovendien is geen enkele andere provincie wat stemgedrag betreft intern zo heterogeen als Zuid-Holland. Tot de vroege jaren'00 domineerden de traditionele 'grote drie' (CDA, PvdA, CDA), aangevuld met enkele gemeenten waarin de SGP de grootste partij was (en vaak nog is). Sindsdien is de Zuid-Hollandse kiezer op drift.

Achter de ogenschijnlijk willekeurige politieke voorkeuren door de jaren heen blijken intrigerende regionale patronen schuil te gaan. Electoraal geograaf Josse de Voogd bracht ze in kaart en presenteerde ze op een congres over maatschappelijke kloven. Na afloop van de Tweede Kamerverkiezingen in 2021 zal hij het onderzoek herhalen en ze wederom presenteren.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Onderzoeken buiten Kennis Zuid-Holland:

Samen Werken aan Zuid-Holland

Relatie tussen participatie en vertrouwen in openbaar bestuur (keerzijden participatie)

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2022
Uitvoerder(s)	Nog niet bekend, samenwerking met ministerie Infrastructuur & Waterstaat en Open Universiteit.
Soort onderzoek	Beleidsonderzoek
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland
Thema's	Openbaar bestuur, maatschappelijke vertrouwen & onbehagen, participatie
Databronnen	Vermoedelijk combinatie van literatuurstudie, focusgroepen en casestudie
Fase	In voorbereiding

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Roeien met te korte riemen: Onderzoek naar de financiële positie en beleidsruimte van gemeenten in Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021
Uitvoerder(s)	Berenschot
Soort onderzoek	Beleidsonderzoek
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland
Thema's	Kwaliteit openbaar bestuur, financiën gemeenten
Databronnen	
Fase	Afgerond

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben een onderzoek laten uitvoeren door adviesbureau Berenschot naar de financiële en beleidsvrije ruimte van gemeenten. Provincie deelt namelijk de zorgen van gemeenten over hun financiële situatie. Grotendeels wordt deze veroorzaakt door de tekorten in het sociaal domein. Gemeenten zijn daardoor genoodzaakt te bezuinigen op andere taken, hun reserves in te zetten, of belastingen te verhogen. Gedeputeerde Staten hebben vorig jaar een brief aan het kabinet geschreven over deze zorgwekkende ontwikkeling. Dit onderzoek is uitgevoerd om de signalen van gemeenten en de provincie tegen het licht te houden. De onderzoeksresultaten onderschrijven niet alleen de huidige problematiek, maar laat ook zien dat de situatie in de toekomst zal verslechteren door alle extra taken en uitdagingen die gemeenten op hun bordje krijgen zoals de implementatie van de Omgevingswet of uitvoering van het Klimaatakkoord. Er is steeds meer gemeentelijk geld nodig voor de taken die moeten vanuit de Rijksoverheid, en steeds minder geld over voor taken waar gemeenten zelf keuzes in kunnen maken die juist belangrijk zijn voor de lokale voorzieningen en gemeenschap.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Verkenning inclusieve buitenruimte (LTA)

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020
Uitvoerder(s)	Mulier instituut en BRVT
Soort onderzoek	Strategische verkenning (SV)
Ambitie	Gezond en veilig Zuid-Holland
Thema's	Recreatie en toerisme
Databronnen	eerdere onderzoeken (vermeld in het onderzoek)
Fase	Afgerond

Dit onderzoek brengt de recreatiebehoeften van Zuid-Hollandse inwoners in kaart. Het is zowel kwantitatief (enquête) als kwalitatief (interviews) van aard. Het onderzoek geeft een profiel van recreanten en levert inzicht in hun behoeften en de voorzieningen die zij nog missen. De resultaten van het onderzoek zijn verwerkt in een startnotitie over recreatie en sport.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Bereikbaar Zuid-Holland

Regionale agenda zero emissie stadslogistiek Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021
Uitvoerder(s)	RoyalHaskoningDHV, Buck, MoVe, Metropoolregio Rotterdam Den Haag, PZH, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Soort onderzoek	Strategische Verkenning
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Duurzame mobiliteit
Databronnen	
Fase	Afgerond

In 2025 hebben 30 – 40 gemeenten in Nederland een Zero Emissie zone voor stadslogistiek. Daarvan zullen er zo'n 8 in Zuid-Holland liggen. Gemeenten zijn hier volop mee aan het werk. De vraag is of wat er regionaal kan en moet gebeuren om deze transitie doeltreffend te laten verlopen.

Daarvoor is door de combinatie RoyalHaskoningDHV met Buck de regionale agenda Zero Emissie stadslogistiek opgesteld, met een begeleidingsgroep van MoVe, Provincie Zuid-Holland, Metropoolregio Rotterdam Den Haag en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Belanghebbenden van overheden en bedrijven zijn hierin betrokken en hebben bijgedragen aan het resultaat.

De agenda bevat acht actielijnen met daarin aanbevelingen voor o.a. regionaal logistiek beleid, inkoop, logistiek voor bedrijfsafval, bouwlogistiek, laadinfra en smart logistics.

Onder coördinatie van MoVe worden deze actielijnen door de begeleidingsgroep verder uitgewerkt.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Clean Inland Shipping (CLINSH)

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2015-2021
Uitvoerder(s)	Internationaal consortium met provincie als leadpartner
Soort onderzoek	Beleidsonderzoek
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Milieu en klimaat, Verkeer en vervoer
Databronnen	We genereren een nieuwe databron: meten aan de pijp
Fase	Afgerond

Per ton vervoerd goed is binnenvaart een relatief schone transportwijze. De meeste schepen varen echter nog op diesel. Er is veel milieuwinst te halen door gebruik van uitstoot-reducerende technologieën en alternatieve brandstoffen. CLINSH investeert in deze technologieën en meet in de praktijk, aan de pijp. Dit geeft waardevolle informatie over de effectiviteit en operationele kosten. CLINSH promoot ook het gebruik van walstroom. Zo moet de luchtkwaliteit in stedelijke gebieden verbeteren.

Het rapport verschijnt in 2021 en zal doorwerken in het beleid van overheden en havens. Resultaten kunnen de binnenvaart helpen bij keuzen voor verduurzaming.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

RH2INE: Verduurzaming binnenvaart kickstart study

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid Holland, Ministry of Economic Affairs of Nordrhein-Westfalen, Havenbedrijf Rotterdam, Duisport en Rheincargo
Soort onderzoek	BO
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Schone binnenvaart, zero emission
Databronnen	
Fase	Afgerond

De CEF-gefinancierde RH2INE Kickstart-studie naar de toepassing van waterstof in de binnenvaart werd gecoördineerd door de Provincie Zuid-Holland, in samenwerking met het ministerie van Economische Zaken van Nordrhein-Westfalen, het Havenbedrijf Rotterdam, Duisport en Rheincargo. Samen met experts van DNV, Buck Consultants / CE Delft / KIWA en ZBT / Energy Engineers zijn gedetailleerde aanbevelingen ontwikkeld.

De resultaten van de deelonderzoeken bieden gedetailleerde inzichten in de duurzame integratie van waterstof als transportbrandstof in de volledige waardeketen van de transportsectoren met een van de hoogste potentiële vraag naar waterstof: de binnenvaart. Het bijbehorende Uitrolplan geeft een sterk beeld van de vervolgstappen op weg naar daadwerkelijke implementatie en opschaling.

Voornaamste bevindingen

Om het gebruik van waterstof in de binnenvaart op korte en middellange termijn in gang te zetten, wordt de aanpak van het verwisselbare gecombineerde waterstofcontainersysteem voor de komende periode het meest zinvol geacht.

Uit de onderzoeken blijkt dat implementatie vanuit een waardeketenbenadering binnen handbereik is, mits er faciliterend beleid is om werkbare businesscases voor zero emissie technologie te ondersteunen. De aanbevelingen bieden een uitstekende basis voor verdere stappen in de ontwikkeling van de H2-infrastructuur op het water, waardoor de bereidheid tot verdere investeringen in het hele ecosysteem van scheepsbouw en onderhoud tot waterstofproductie en -distributie mogelijk wordt vergroot.

Volgende stappen

De resultaten van de RH2INE Kickstart Studie worden gebruikt om een blauwdruk te ontwikkelen voor de volgende fasen. Een zogenaamde RH2INE Kickstart IWT-ambitie van drie rederijen en binnenvaartoperatoren als onderdeel van de RH2INE-coalitie om twaalf waterstofscheepen en vier bijvullocaties te bouwen, wordt momenteel ingediend bij de EU H2 IPCEI First Technology Wave en bij de tweede ronde van het Nederlandse Groeifonds Beleggingsfonds.

Kijk voor meer informatie op <https://www.rh2ine.eu/rh2ine-kickstart-study/>

STISE Duurzame transport infrastructuur in de Eurodelta

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020-2021
Uitvoerder(s)	Internationaal consortium onder leiding van Tractebel Engineering, in opdracht van ESPON, op initiatief van Provincie ZH en 9 andere stakeholders
Soort onderzoek	Beleidsonderzoek
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Economie, Energie, Milieu en klimaat, Ruimtelijke ontwikkeling, Verkeer en vervoer
Databronnen	Europese, nationale en regionale beleidsdocumenten en transportmodellen, interviews en rondetafelgesprekken met stakeholders
Fase	In uitvoering

Verduurzaming van infrastructuur draagt bij aan energietransitie, minder broeikasgassen en stedelijke en economische ontwikkeling en heeft dus een duidelijk maatschappelijk belang. De Eurodelta is een 'global hub' voor goederen, diensten en kennis, maar de aantrekkelijkheid om er te verblijven staat onder druk. Wegen slibben dicht en op sommige plaatsen is de lucht erg vervuild, terwijl schone en snelle verbindingen juist de kracht van dit gebied kunnen zijn.

Welke maatregelen zijn nodig om de transportinfrastructuur in de Eurodelta te verduurzamen en hoe passen we die toe? Daarover gaat dit onderzoek. Tussenresultaten zijn gepresenteerd in de Week of the regions (oktober 2021). Een tussenrapport wordt eind oktober 2021 verwacht, het eindrapport in december 2021. De initiatiefnemers bereiden een plan voor de doorwerking voor.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Mobiliteit en Verstedelijking (MIRT)

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	Start 2018
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland, minlenW, minBZK, MinEZK, RWS, MRDH, Rotterdam, Den Haag, Leiden, Dordrecht, Prorail, NS, HTM, RET, Verstedelijkingsalliantie Zuid-Holland
Soort onderzoek	Onderzoeksprogramma / strategische verkenningen
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland, verstedelijking
Thema's	Economie, ruimtelijke ontwikkeling, verstedelijking, verkeer en vervoer
Databronnen	Diverse onderzoeken, positionpapers, webinars, nieuwsbrieven te benaderen via www.move-rdh.nl
Fase	In uitvoering

De economie in de regio Rotterdam-Den Haag is veelzijdig, met motoren als de Rotterdamse haven, Greenport West-Holland en een groeiende kennis- en diensteneconomie. De regio groeit de komende decennia verder, met de voorgenomen bouw van 170.000 nieuwe woningen tot 2040. Dat stelt deze regio voor grote uitdagingen, namelijk bereikbaarheid handhaven, ruimte verdelen en economisch potentieel benutten.

Programma MoVe identificeert de grote opgaven in economie, verstedelijking en mobiliteit. Er zijn drie programmalijnen (logistiek in en om de stad, metropolitaan ov en verstedelijking (MOVV), slimme netwerken). De strategie voor de programmalijn MOVV is in 2019 verankerd in het verstedelijkingsakkoord Zuidelijke Randstad. In het programma wordt gewerkt aan de MIRT-verkenningen Oeververbindingen Rotterdam, CID Binckhorst, de gebiedsverkenningen Westland, Voorne Putten- Havens. In 2022 wordt de MIRT –verkenning Oude Lijn – Knopen gestart indien de miljard reservering uit het Nationaal Groeifonds definitief wordt toegekend. (zie fiche “MIRT Verkenning Metropolitiaan OV en Verstedelijking”)

Onderzoeken en MIRT-verkenningen zijn verankerd in nationaal, provinciaal en lokaal omgevingsbeleid en leiden tot investeringsafspraken en uitvoering. Bekijk voor meer informatie www.move-rdh.nl

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

De provincie op internationaal spoor

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Verkeer en vervoer, economie
Databronnen	
Fase	Afgerond, vastgesteld in GS jan 2021

De provincie Zuid-Holland wil meer groene groei. Internationaal spoorvervoer draagt bij aan meer economische verbondenheid tussen Zuid-Holland en Nordrhein-Westfalen, biedt een duurzaam vervoersalternatief en maakt andere ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk.

De provincie heeft vier speerpunten benoemd:

- 1) een snelle HSL-achtige verbinding via Utrecht en Arnhem naar Duisburg/Düsseldorf.
- 2) het gebruik van de Betuweroute voor goederenvervoer optimaliseren.
- 3) goede nationale verbindingen vanuit de Zuid-Hollandse steden naar Utrecht/Eindhoven verder naar Duitsland.
- 4) systeem voor internationaal reizen vergemakkelijken (tickets, tarieven, informatie).

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Mobiliteitsmaatregelen Noordelijke Duin- en Bollenstreek

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/> – Kennis Zuid-Holland (extern)
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021/2022
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland samen met gemeenten Lisse en Hillegom en Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Economie, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer
Databronnen	Eerdere onderzoeken en lopende studies HRL en HLT en actualisering bestaande databronnen
Fase	In voorbereiding

Provincie Zuid-Holland wil in een vervolgstudie onderzoeken hoe het noordelijke deel van de Duin- en Bollenstreek beter bereikbaar en veiliger kan worden. Ook moet uit het onderzoek blijken hoe de regio een prettig gebied blijft om in te wonen en te werken. Dit moet leiden tot een plan met verbeteringen voor fietsers, reizigers in het ov en automobilisten. De provincie trekt hierin samen op met de gemeenten Hillegom, Lisse en samenwerkingsverband Holland Rijnland.

Provinciale Staten hebben in februari 2021 ingestemd met het voorstel van Gedeputeerde Staten voor de vervolgstudie. De studie moet maatregelen opleveren die voor de korte en (midden)lange termijn bereikbaarheid, leefbaarheid en economische ontwikkeling in het gebied bevorderen.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

MIRT verkenning Metropolitaan ov en verstedelijking (onderdeel programma MoVe)

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland, Ministerie IenW, MRDH, Rotterdam, Den Haag en in deelonderzoeken ook NS, ProRail, gemeenten, RET/HTM
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Economie, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer
Databronnen	www.move-rdh.nl Verstedelijkingsmonitor, netwerkuitwerkingen Toekomstbeeld OV (IenW-ProRail-NS), Factsheets knooppuntontwikkelingen Leiden, NOI, Schiedam, Dordrecht, Zoetermeer. MIRT-verkenningen oeververbinding Rotterdamse regio en CID-Binckhorst. Deelstudies HOV-verbindingen Zoetermeer-Rotterdam en Zoetermeer-Leiden.
Fase	In uitvoering

Rijk en regio werken samen in het programma Mobiliteit en Verstedelijking aan een duurzame groei van mobiliteit, economie en verstedelijking. Komende jaren komen er 400.000 nieuwe inwoners bij. Daarnaast blijven economische sectoren groeien als de Mainport Rotterdam, Greenport West-Holland, kennis- en diensteneconomie. In 2019 zijn afspraken gemaakt over een schaa sprong in het ov met verstedelijking langs de hoofdassen daarvan. De groei in mobiliteit wordt opgevangen in ov en fiets. Zodoende blijven banen en voorzieningen binnen bereik en steden ook in de toekomst bereikbaar. De schaa sprong betreft de treinverbinding Leiden-Den Haag-Rotterdam-Dordrecht, de knooppunten en belangrijke hoogwaardig openbaar vervoer (HOV)lijnen.

Deze verkenning werkt een ontwikkelstrategie uit in een pakket maatregelen, inclusief fasering en bekostiging. Een aantal deelonderzoeken is al afgerond. De verkenning, die aansluit bij de landelijke uitwerking van het Toekomstbeeld OV 2040, vormt de basis voor besluitvorming in het bestuurlijk overleg MIRT (voluit).

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Beter Bereikbaar Gouwe

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019/2021
Uitvoerder(s)	Movares / P2
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Ruimtelijke ontwikkeling, Verkeer en vervoer
Databronnen	-
Fase	Verkenning [2]

Gemeenten Alphen aan den Rijn, Waddinxveen en BodegravenReeuwijk, de Regio Midden-Holland en de provincie Zuid-Holland werken samen in Beter Bereikbaar Gouwe. Het doel van dit programma is het verbeteren van de bereikbaarheid en leefbaarheid in het gebied rond de Gouwe en het versterken van de economie. De studie Beter Bereikbaar Gouwe is ontstaan vanuit het uitvoeringsbesluit N207 Zuid.

In een zorgvuldig gebiedsproces met veel omgevingspartijen werken de bestuurlijke partners samen om te komen tot een maatregelenpakket met oplossingen voor wegen, vaarwegen, fiets en openbaar vervoer.

In 2018 is samen met belangenorganisaties een gebiedsvisie opgesteld met vijf scenario's. De partners hebben eind 2018 besloten om 26 maatregelen uit een aantal scenario's verder uit te werken

In de periode 2019 en 2020 hebben uitgebreide werksessies en tientallen bijeenkomsten met de samenwerkingspartners en de omgeving plaatsgevonden. Op basis daarvan is besloten om 40 maatregelen uitgebreid te onderzoeken en te beoordelen. Uit deze 40 maatregelen zijn halverwege 2020 vijf pakketten met maatregelen samengesteld. Eind 2020 hebben de Gemeenteraden, Provinciale Staten en de omgeving zich kunnen uitspreken over de 5 vijf pakketten. Deze signalen zijn begin 2021 uitgewerkt tot een concept-maatregelenpakket. Dit concept-maatregelenpakket is in juni en juli 2021 met bewoners, bedrijven en belangenorganisaties uit de omgeving besproken.

Het BAG advies (concept maatregelenpakket) wordt eind 2021 voorgelegd aan de colleges van Burgemeester en Wethouders en Gedeputeerde Staten en vervolgens ter politieke besluitvorming aan de raden en Staten. De besluitvorming in fase 2 bestaat dus uit twee stappen. Na deze besluitvorming start fase 3 van Beter Bereikbaar Gouwe waarin eerst nog een fase van onderzoek / nadere uitwerking plaatsvindt. Vervolgens zal na een volgende behandeling in raden en Staten een besluit worden voorgelegd voor de realisatie van maatregelen. Na dit besluit kunnen planologische procedures worden gestart, gronden worden verworven en de uitvoering worden opgestart. Kijk verder op www.beterbereikbaargouwe.nl

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Goederenvervoercorridors

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2017
Uitvoerder(s)	
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Verkeer en vervoer
Databronnen	
Fase	Afgerond

In 2017 is het MIRT-programma Goederenvervoercorridors gestart. Provincie Zuid-Holland is medeopdrachtgever van dit programma samen met het Ministerie van IenW, de provincies Gelderland, Noord-Brabant en Limburg en het havenbedrijf Rotterdam.

Neem contact op met kenniszuidholland@pzh.nl voor meer informatie over dit onderzoek.

MIRT-onderzoek Corridor Zuid

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2017-2019 2020-2022
Uitvoerder(s)	RHS/DHV BCI/Panteia/RHSDHV
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Economie, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer
Databronnen	antwoord RHK/DHV BCI/Panteia/RHKDHV
Fase	Afgerond

[Het MIRT-onderzoek Corridor Rotterdam-Antwerpen \(CRA\)](#) richtte zich op welvaart en welzijn versterken door ontwikkeling van concurrentiekracht te ontwikkelen in een circulaire economie en leefbare omgeving. Bij deze studie is gekeken hoe in deze regio's door betere bereikbaarheid de economische concurrentiekracht kan worden vergroot.

Na bestuurlijk overleg is in 2021 een tweede onderzoek gestart: Corridor Zuid (uitbreiding CRA met provincie Noord-Holland en vier zeehavens). De deelresultaten van de MIRT-studie CRA worden hierin meegenomen. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat start samen met de corridorpartijen een MIRT-onderzoek naar een integrale corridor aanpak Zuid. Dit MIRT-onderzoek moet de haalbaarheid in kaart brengen van een 'light' corridor aanpak gericht op het versterken van de samenwerking binnen het goederenvervoer en de logistiek. Het eindrapport bij het MIRT-onderzoek bevat een voorstel voor een integraal corridorprogramma inclusief een bijbehorende uitvoeringsorganisatie en een bestuurlijke governance. Dat voorstel wordt begin 2022 voor besluitvorming aan het BO MIRT GVC voorgelegd.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

OV-verbinding A27 Breda-Gorinchem-Utrecht en HUB Gorinchem West

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019
Uitvoerder(s)	
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Verkeer en vervoer
Databronnen	
Fase	Afgerond

Zes overheden (Ministerie van IenW, provincies Noord- Brabant, Zuid-Holland en Utrecht en gemeente Breda en samenwerkingsverband U10) hebben in 2019 een verkenning laten uitvoeren naar een innovatief ov-concept op de corridor Breda-Gorinchem Utrecht. De eindrapportage bundelt de resultaten van drie deelonderzoeken en geeft inzicht in de vervolgstappen.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Stationsgebied / OV-knoop Leiden centraal

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	
Uitvoerder(s)	
Soort onderzoek	
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Verkeer en vervoer, ruimtelijke ontwikkeling
Databronnen	
Fase	Afgerond

Nergens in Nederland liggen een historisch stadshart en een groot en modern centrum van kennis, onderwijs en technologie zo dicht bij elkaar als in Leiden. Het stationsgebied is de overgang en de verbinding tussen deze twee culturen, die alleen door een spoordijk van elkaar gescheiden zijn. De huidige structuur en inrichting van het stationsgebied, vooral aan de centrumzijde, verhindert dat het gebied zich kan ontplooiën tot de levendige stadsentree die Leiden wenst.

Het stedenbouwkundig plan voor het stationsgebied laat zien hoe de omgeving van het Centraal Station kan uitgroeien tot een levendige buurt met een rijk aanbod aan functies. Het vernieuwde stationsgebied versterkt het verband tussen de historische binnenstad en het LUMC / Bio Science Park.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Toekomstbeeld Openbaar Vervoer 2040

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2017-2021
Uitvoerder(s)	Ministerie IenW, provincies, vervoerregio's, ProRail en vervoerders
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Milieu en klimaat, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer
Databronnen	Landelijke Model Systeem (LMS), Toekomstverkenning welvaart en leefomgeving, Nationale markt- en capaciteit analyses, regionaal verkeersmodel MRDH, verstedelijkingsmonitor Zuidelijke Randstad en diverse bronnen met data openbaar vervoer
Fase	Afgerond

Mobiliteit in stedelijke regio's groeit hard. Om reizigers ook in 2040 een hoogwaardig en modern openbaar vervoersysteem te bieden, zijn de komende jaren scherpe keuzes nodig. Het Toekomstbeeld Openbaar Vervoer 2040 maakt zichtbaar welke investeringen nodig zijn om verdere groei van ov te faciliteren. De investeringen in een ov-schaalsprong vergroten de mogelijkheden voor verstedelijking in Zuid-Holland en dragen bij aan leefbaarheid en bereikbaarheid. Enkele vragen in dit onderzoek: wat draagt bij aan een goede deur-tot-deurreis voor de reiziger? Welke maatregelen zijn urgent vanuit capaciteit en/of veiligheid? Welke maatregelen bieden ruimte voor groei en zijn kostenefficiënt?

Het onderzoek biedt inzicht in afhankelijkheden binnen het ov en investeringen die nodig zijn voor een robuust netwerk. De resultaten zijn bestuurlijk gedeeld in verschillende 'tafels' en gebruikt in andere verkenningen. Het onderzoek werkt door in het Programma Mobiliteit en Verstedelijkingsstrategie.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Hoe verleiden we reizigers om slimmer te reizen?

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Bereikbaar Zuid-Holland
Thema's	Milieu en klimaat, Ruimtelijke ontwikkeling, Verkeer en vervoer
Databronnen	Interviews met experts, wetenschappelijk onderzoek
Fase	Afgerond

Bereikbaar Zuid-Holland is belangrijk. Ondanks slimme vervoersalternatieven wordt er nog niet massaal slim gereisd. In deze snelstudie staan 18 maatregelen om mensen aan te zetten slimmer te reizen dan met de auto. Deze zijn te verdelen in 'harde' maatregelen die slimmer reizen fysiek mogelijk en aantrekkelijker maken, en 'zachte' maatregelen om reizigers te verleiden de slimme alternatieven te gebruiken.

Het huidige netwerk is zo ingericht dat het lijkt alsof de auto in alle gevallen het meest aantrekkelijke reisalternatief is. Daarom moeten de reisalternatieven gelijkwaardig aan elkaar worden gemaakt. Daarnaast is per fysieke maatregel een gedragsaanpak op maat vereist. Naar aanleiding van deze studie is een online participatieproces Slimmer Reizen gestart.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Schone energie voor iedereen

'Mapping' van Energie Innovatie Ecosysteem Zuid-Holland, editie 2022

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2022
Uitvoerder(s)	The Hague Tech
Soort onderzoek	BO
Ambitie	Schone energie voor iedereen
Thema's	
Databronnen	
Fase	In uitvoering

Een kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar de grootte en kwaliteit van het Energie Innovatie Ecosysteem van Zuid-Holland. Dit wordt gedaan door ca 150 bedrijven en organisaties in Zuid-Holland te vragen naar hun mate van betrokkenheid op het gebied van energie-innovatie (co2-reductie), welke ontwikkeling we zien sinds het vorige onderzoek in 2018, welke verbeteringen zij zien in het ecosysteem, en welke niche sectoren en clusters zij zien.

Kijk voor meer informatie op https://staatvan.zuid-holland.nl/portfolio_page/pzh-energie-innovatie-ecosysteem/

Warming Up naar Hoge Temperatuur Opslag(HTO) van warmte in de diepere ondergrond

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021
Uitvoerder(s)	Uitvoeringsteam WINDOW (IF Technology, TNO, Deltares, KWR)
Soort onderzoek	Studie, verkennend onderzoek en juridische verkenning, proefboringen
Ambitie	Wegnemen van technische, juridische en bedrijfseconomische belemmeringen en beter inzicht krijgen in de effecten voor het verantwoord toepassen van ondergrondse warmteopslag.
Thema's	Energietransitie, warmtetransitie, fossiel vrij, Hoge temperatuur opslag in de ondergrond.
Databronnen	Veldmetingen, strategisch overleg
Fase	In uitvoering

Wegnemen van technische, juridische en bedrijfseconomische belemmeringen en beter inzicht krijgen in de effecten voor het verantwoord toepassen van ondergrondse warmteopslag.

Dit doen we zodat ondergrondse warmteopslag na 2025 als bewezen techniek kan worden toegepast en warmte van duurzame warmtebronnen zoals geothermie en restwarmte optimaal kan worden ingezet en kan bijdragen aan kostenreductie van collectieve warmtesystemen op systeemniveau.

Beoogde resultaten, producten, processen en diensten:

- Twee 'state of the art' ontwerpen voor demonstratieprojecten zijn uitgewerkt, inclusief afgeronde besluitvoorbereiding voor investeerders én bevoegd gezag. De gezamenlijke voorbereiding van deze twee projecten, met inbreng van alle deelnemers, is bedoeld als 'learning-by-doing'.
- Technische potentie van ondergrondse warmteopslag is beter ontsloten met:
  - publieke webtool 'ThermoGIS-HTO';
  - HTO-modules in CHES, DoubletCalc en WANDA waarmee inpassing van HTO in warmtenetten geoptimaliseerd kan worden ontwikkelde methode voor screenen HTO-lagen bij geothermie-boringen;
  - kennisontwikkeling en innovatie van het brontechnisch, geohydrologisch en meetnet ontwerp, gericht op kostenefficiëntie, vermindering risico's, verbetering terugwinrendement en beperken effecten;
  - kennisdocumenten/praktijkrichtlijnen voor ontwerp, realisatie en exploitatie.
- Juridisch afwegingskader voor vergunningverlening van ondergrondse warmteopslag is ontwikkeld in samenwerking met bevoegd gezag.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Accelerating circular economy (ACCEZ)

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2018-2023
Uitvoerder(s)	Samenwerkingsverband ACCEZ
Soort onderzoek	Onderzoeksprogramma
Ambitie	Economie, milieu en klimaat, natuur en landschap, recreatie en toerisme, ruimtelijke ontwikkeling, waterschappen en gemeenten, circulaire economie, bouw
Thema's	Schone energie voor iedereen
Databronnen	
Fase	In uitvoering

In 2050 is Nederland 100% circulair. De provincie participeert met VNO NCW West en de universiteiten van de regio in dit transdisciplinaire kennisimpactprogramma (omvang circa 9 miljoen Euro). Vraagstukken rond de transitie naar een circulaire economie staan centraal. De focus ligt op circulaire bouweconomie; maakindustrie; kunststoffen; groene reststromen en voedsel. ACCEZ heeft onderzoek uitgevoerd naar circulaire land – en tuinbouw en circulaire gebiedsontwikkeling. Ondernemersvragen staan centraal en ondernemers zijn in het hele proces betrokken. ACCEZ creëert experimentele ruimte om kennis, netwerk en handelingsruimte te vergroten. Het huidige programma loopt tot 2023 en zal worden voortgezet. De eerste onderzoeken zijn afgerond: Groene Hart Circulair, Toekomst voor de Tuinbouw en Circulaire Gebiedsontwikkeling Binckhorst. Er zijn nieuwe onderzoeken gestart: Coalition of the Willing Tuinbouw, Waarde van Water en Circulaire Bollenstreek. In ontwikkeling is een breed programma rondom de verschuivingen tussen stad en platteland (met stikstof als casus).

Enkele resultaten zijn:

- Versterking van het Zuid-Hollandse netwerk voor circulaire gebiedsontwikkeling en circulaire land- en tuinbouw.
- Een kenniswerkplek in onderzoeksgebied de Binckhorst, met lokale partijen, gemeente en onderzoekers.
- Kenniscafé's, een summerschool, vele expertsessies en audits.

Zie voor meer informatie [ACCEZ | Accelerating Circular Economy Zuid-Holland](#), www.tuinbouwscenarios.nl, [Circulaire gebiedsontwikkeling in de praktijk: de Binckhorst | Circulaire Bouweconomie](#).

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Ruimtelijke strategie Circulair Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021-2022
Uitvoerder(s)	BVR en Ecorys
Soort onderzoek	Ruimtelijk Strategisch onderzoek
Ambitie	Schone energie voor iedereen
Thema's	(Circulaire) Economie, milieu en klimaat, natuur en landschap, Omgevingswet, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer, energievoorziening, infrastructuur
Databronnen	Literatuuronderzoek / desk research / workshops / interviews
Fase	In uitvoering

De transitie naar een circulaire economie doorlopen we samen. Daarom heeft de provincie Zuid-Holland in januari 2017 samen met 180 partijen het 'Nationaal Grondstoffenakkoord' ondertekend. Dit is uitgewerkt en vertaald naar onze strategische beleidsnotitie '[Circulair Zuid-Holland: samen versnellen](#)', die Provinciale Staten op 5 februari 2020 hebben vastgesteld. Het doel is om Zuid-Holland per 2050 een volledig circulaire economie te bezorgen, met als tussenstap 50% minder gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metaal) in 2030. Ons doel is om als Zuid-Holland in balans te leven met onze leefomgeving en natuurlijke hulpbronnen.

Ruimtelijke strategie circulair Zuid-Holland is een project van provincie Zuid-Holland. Het project loopt in 2021 en 2022. Deze gezamenlijke zoektocht onder aanvoering van provincie, BVR adviseurs en Ecorys brengt de ruimtelijke aspecten van de circulaire economie in beeld. We begonnen aan de hand van vier hoofdthema's van de circulaire samenleving in Zuid-Holland – kunststoffen, groene grondstoffen en voedsel, bouw en maakindustrie. We richten ons gaandeweg steeds meer op ruimtelijke handelingsperspectieven en beleidsvorming voor de provincie. De ruimtelijke strategie is de uitwerking van het hoofdstuk 'fysieke leefomgeving' in de door GS en PS vastgestelde strategie voor een circulaire provincie: 'Samen versnellen'.

Als we volledig circulair willen zijn in 2050 zullen er veel veranderingen moeten plaatsvinden in de manier waarop we bijvoorbeeld (ver)bouwen, produceren, werken en wonen. Door al deze veranderingen én om deze transitie mogelijk te maken, gaat de inrichting van de ruimte ook mee veranderen. Maar hoe?

Onze hoofdvraag is:

Kiezen voor Circulair Zuid-Holland 2050

1. Wat vragen onze keuzes binnen transitiepaden van de ruimtelijke inrichting (ruimtevrage, ruimtelijke clustering, randvoorwaarden); en
2. Hoe kunnen ruimtelijke transformaties in Zuid-Holland de circulaire transitie verder helpen (welke ruimtelijke projecten, interventies, landschaps(her)inrichting, gebiedsaanpak, etc)?

Kijk voor meer informatie op <https://circulair.zuid-holland.nl/activiteit/ruimtelijke-strategie-circulair-zuid-holland/>. Nog vragen? Neem dan contact met ons op via circulair@pzh.nl.

Systeemstudie energie-infrastructuur Zuid-Holland - Integrale systeemstudie gas, elektriciteit, CO2 en warmte; 2020-2030-2050

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020-2021
Uitvoerder(s)	CE Delft, Quintel, TNO
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Schone energie voor iedereen
Thema's	Energievoorziening, infrastructuur
Databronnen	
Fase	Afgerond

De 'Systeemstudie energie-infrastructuur 2020-2030-2050 Zuid-Holland' onderzoekt de infrastructuurgebonden energievoorziening: elektriciteit, gassen (methaan, groen gas, waterstof, CO2) en warmte. Aan de hand van vijf scenario's is gekeken wat de impact is van de energietransitie op de (huidige) energie-infrastructuren én welke oplossingen en ontwikkelingen nodig zijn om de energietransitie in Zuid-Holland mogelijk te maken. Voor 2030 is één scenario gehanteerd, gebaseerd op het Klimaatakkoord inclusief de RESSen. De scenario's voor 2050 zijn zo gekozen dat ze verschillende routes vormen naar klimaatneutraliteit in 2050, teneinde de impact te bepalen op het energiesysteem. Het zijn nadrukkelijk geen blauwdrukken van hoe het moet, maar verkenningen van mogelijke ontwikkelingen. Samen spannen ze de hoeken van het speelveld op waarbinnen het energiesysteem zich zal ontwikkelen. De vier scenario's zijn regionale sturing, nationale sturing, Europese sturing en internationale sturing.

De totale vraag naar energie in 2050 varieert per scenario, van 9% krimp tot 27% groei ten opzichte van nu. Binnen die totale energievraag treden grote systeemverschuivingen op:

- De inzet op CO2-emissiereductie leidt tot afname in aardgasvraag, dat wordt vervangen door andere energiedragers, zoals waterstof en elektriciteit.
- De vraag naar elektriciteit neemt, ondanks besparing, sterk toe, in alle scenario's. Dit komt door elektrificatie in de mobiliteit, in de industrie en van een deel van de warmtevraag.
- De productie van elektriciteit verandert ingrijpend, met aanlanding van grote vermogens 'wind op zee' op de Maasvlakte en met de groeiende inzet van zon-pv en van wind op land.
- De warmtevraag zal voor een deel worden ingevuld met collectieve warmtenetten, die in de verschillende scenario's aanzienlijk tot sterk toenemen, met name in de gebouwde omgeving en de glastuinbouw.

Het veranderende energiesysteem vraagt hierdoor meer – en meer diversiteit – aan infrastructuur (en dus investeringen), flexmiddelen vanwege toenemende onbalans, ruimte, en ook innovaties en passende wet- en regelgeving.

Kijk voor meer informatie op [Systeemstudie \(arcgis.com\)](https://www.arcgis.com). Nog vragen? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

DeltaGrid 2050: Perspectieven voor de Zuid-Hollandse energie-infrastructuur

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019
Uitvoerder(s)	Kamangir, Studio Wolfpack, FABRICactions, Studio <input type="text"/>
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Schone energie voor iedereen
Thema's	Economie, energie, milieu en klimaat, natuur en landschap, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer
Databronnen	Vooral klimaatmonitor over verbruik en geodata over energie-infrastructuur.
Fase	Afgerond

Dit ontwerpende onderzoek toont via drie verschillende benaderingen (patchwork, mainframe en internet of energy) hoe het Zuid-Hollandse energiesysteem er in 2030 en 2050 uit kan zien.

Door het grote en diverse energiegebruik op een beperkt oppervlak speelt infrastructuur in Zuid-Holland een sleutelrol in de energietransitie. De lange levensduur van infrastructuur en de sturende invloed ervan op energiegebruik maakt een langetermijnblik noodzakelijk. Met speciale technieken, een ruimtelijk ontwerp en vele experts zijn de ontwerpen tot stand gebracht. Daarna is de rol van digitalisering op twee benaderingen (patchwork en mainframe) onderzocht.

Conclusie van het onderzoek is dat een radicale keuze voor een patchwork- of mainframe-benadering niet tot een wenselijk energiesysteem leidt. Patchwork en mainframe kunnen elkaar wel versterken: een sterke ruggengraat (mainframe), met lokale optimalisatie (patchwork). Bekijk meer informatie: <https://systeemstudie-pzh.hub.arcgis.com/>

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Zuid-Holland Circulair: Verkenning van grondstofstromen en handelingsopties voor de provincie

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2018
Uitvoerder(s)	Metabolic, Drift
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Schone energie voor iedereen
Thema's	Economie, facilitaire zaken, milieu en klimaat, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer
Databronnen	Diverse literatuur + Statline, CBS
Fase	Afgerond

Door de internationale haven, sterke verstedelijking en grootschalige en glastuinbouw is Zuid-Holland een van de meest materiaal-intensieve provincies van Nederland. Dit maakt de transitie naar een circulaire economie in Zuid-Holland complex en uitdagend maar de provincie heeft hier ook veel bij te winnen. De aanwezige sectoren en bijbehorende infrastructuur bieden veel kansen voor kringloopsluiting.

Het onderzoek geeft inzicht in drie sleutelketens: de bouw, voedsel & organische reststromen en kunststof. Het onderzoek geeft ook aanbevelingen om concreet aan de slag te gaan en oplossingsrichtingen met stakeholders uit te diepen. De resultaten hebben geleid tot de strategie 'Circulair Zuid-Holland: Samen Versnellen' en een provinciale beleidskeuze. Inmiddels werkt de provincie aan vervolgstappen voor specifieke ketens.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Een concurrerend Zuid-Holland

XXL-perspectief op grote ruimtevragers Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021
Uitvoerder(s)	de provincie Zuid-Holland met input van externe partners
Soort onderzoek	Strategische Verkenning
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Economie, natuur en landschap, Omgevingswet, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer
Databronnen	CBS, Geotheek Zuid-Holland, PBL, Bedrijvenregister Zuid-Holland, bereikbaarheidskaarten Goudappel Coffeng, omgevingsbeleid Zuid-Holland, ruimtelijke kwaliteit Zuid-Holland, MIRT-onderzoek goederenverkeerscorridors, behoefteramingen logistiek, onderzoek datacenters Zuid-Holland
Fase	In uitvoering

In Zuid-Holland is de ruimte schaars. Bekende ruimteclaims rondom wonen, werken en verplaatsen vragen al tientallen jaren om meer ruimte. Daarnaast verschijnen er door nieuwe technologieën (digitalisering), opschaling van logistieke processen (logistieke infra en gebouwen) en verandering in de industriële processen (HMC/watergebonden/circulair) steeds meer nieuwe grote spelers (datacenters, nieuwe infrastructuur voor de energie, logistieke centra) op het ruimtelijk speelveld.

De vraag is welke XXL-ruimteclaims prioriteit moeten krijgen en hoe we dit in Zuid-Holland kunnen faciliteren. Dit antwoord moet een plek krijgen in de beslissingen voor het omgevingsbeleid.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Digitale economie (LTA)

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019
Uitvoerder(s)	Dialogic
Soort onderzoek	Beleidsonderzoek
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Economie, digitalisering, circulair
Databronnen	
Fase	Afgerond

In 2016 is het document de Roadmap Next Economy (RNE) gepubliceerd door de Amerikaanse econoom en politiek adviseur Jeremy Rifkin voor de provincie Zuid-Holland. Hierin wordt gesproken over de Derde Industriële Revolutie: van een gecentraliseerde, verticaal georganiseerde economie bewegen we naar een laterale, decentrale en circulaire economie, gebaseerd op samenwerking. De nieuwe economie is steeds sterker gebaseerd op zijdelingse relaties en kleinschalige, lokaal georganiseerde netwerken van producenten en consumenten. Digitalisering en de overgang naar een duurzame economie liggen hieraan ten grondslag. Als gevolg hiervan groeit de wereldwijde economische competitie. Stedelijke regio's die vooroplopen in die ontwikkeling zullen de mogelijkheden voor nieuwe economische groei verzilveren; regio's waar dat niet (op tijd) lukt, blijven achter. De RNE geeft dus aan dat er een opgave ligt voor de provincie Zuid-Holland in digitalisering en verduurzaming. Dit betekent dat er een geheel nieuwe digitale, economische, sociale en kennisinfrastructuur moet worden opgebouwd. Ook is het nodig dat we onze fysieke infrastructuur ingrijpend aanpassen.

De verkenning Digitale Economie, afgerond in 2019, geeft aan dat de groei en het belang van ict in onze maatschappij en economie de komende decennia exponentieel zal toenemen en impact zal hebben op globaal, Europees, nationaal en regionaal niveau. Maatschappelijk gezien biedt ict kansen en bedreigingen. Kansen door een grote bijdrage aan oplossingen voor maatschappelijke opgaven. Bedreigingen gaan over cybercrime, privacy en het risico dat een grote groep van de bevolking niet mee kan komen met de snelle ict-ontwikkelingen.

Provincie Zuid-Holland bouwt aan een economisch programma dat de innovatieve transitie naar duurzaam, digitaal en circulair stimuleert. De provincie werkt met de Economic Board Zuid-Holland (EBZ) aan een regioakkoord om onze digitale concurrentiekracht te versterken. De EBZ heeft een Taskforce Digitale Economie opgericht, waarin experts digitalisering samenkomen. Nader onderzoek vindt plaats naar de betekenis van Artificial Intelligence voor het midden- en kleinbedrijf. Ook worden verkenningen verricht naar datacenters en de ruimtelijke impact van 5G.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Biobased economy

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2013-2021
Uitvoerder(s)	S34GROWTH
Soort onderzoek	Beleidsonderzoek
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Milieu en klimaat, economie
Databronnen	
Fase	Afgerond

Om het hoofd te bieden aan toename van de wereldbevolking, uitputting van grondstoffen, druk op het milieu en klimaatverandering moet Europa zijn beleid voor productie, consumptie, verwerking, opslag, recycling en verwijdering van biologische hulpbronnen drastisch omgooien. In de Europa 2020-strategie wordt gepleit voor bio-economie als hoeksteen voor slimme en groene groei in Europa. Doorbraken in het bio-economisch onderzoek en innovaties stellen Europa in staat hernieuwbare biologische grondstoffen beter te beheeren en nieuwe markten aan te boren voor Europese producten.

De provincie is partner in twee projecten voor interregionale samenwerking op het gebied van Biobased Economy.

- In het Vanguard initiatief hebben partners gepioneerd in een nieuwe aanpak van Europese industrieel geleide samenwerking.
- S34Growth ontwikkelt en verbetert beleidsinstrumenten om interregionale samenwerking makkelijker, efficiënter en minder bureaucratisch te maken. Door industriële en innovatieve samenwerking steunt het project vernieuwing van de Europese industrie en - concurrentiepositie. Ook steunt het project interregionale cospecialisatie.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Ruimtelijke effecten op grote ruimtevragers in Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	Stec en Technopolis
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Economie, ruimtelijke ontwikkeling
Databronnen	LISA (bedrijvenregister), rapporten, interviews
Fase	Afgerond

Een exploratief onderzoek naar de effecten van innovaties, gerelateerd aan de transitie naar een duurzame en digitale economie. Hoe verandert de ruimtevrage kwantitatief en kwalitatief in Zuid-Holland de komende 10 tot 15 jaar onder invloed van technologische ontwikkelingen?

Het eindproduct is een rapport met een grove schets van kwalitatieve en kwantitatieve effecten van enkele belangrijke technologische ontwikkelingen op grote ruimtevragers in de huidige Zuid-Hollandse economie. Het rapport diende ook als input voor de behoefteraming bedrijventerreinen. Het rapport maakt duidelijk dat de ruimtevrage toeneemt, maar ook kwalitatief van aard verandert, en dat de werkgelegenheid die er mee gemoeid is evenzeer kwantitatief en kwalitatief verandert.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Ruimtelijke economische ontwikkelstrategie

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2018/2019
Uitvoerder(s)	-
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Economie, ruimtelijke ontwikkeling
Databronnen	
Fase	Afgerond

Rijk en regio willen ervoor zorgen dat Nederland zijn positie in de top 5 van de wereldeconomie behoudt. Daarom willen de Noordelijke en Zuidelijke Randstad en Brainport Eindhoven de ontwikkeling van de drie belangrijkste economische regio's van Nederland versterken. Dit gebeurt in het kader van de Ruimtelijk Economische Ontwikkelstrategie (REOS) en bijbehorend uitvoeringsprogramma.

Binnen REOS werken 17 partijen uit overheden en bedrijfsleven op een nieuwe manier samen: drie departementen, vijf provincies, vijf steden en vier economic boards.

De Ruimtelijk-Economische Ontwikkelstrategie heeft doorgewerkt in de Nationale Omgevingsvisie. Twee sporen zijn uitgewerkt: digitale infrastructuur (strategie voor datacenters) en binnenstedelijke transformatiegebieden. REOS heeft successen geboekt op netwerkwerkvorming, focus op gezamenlijke projecten en impact op rijk-regio samenwerking. De REOS heeft zich om gevormd tot een strategisch en inspirerend netwerk met focus op gezamenlijke acties én interventies rondverduurzaming en vergroening van de economie met oog voor brede welvaart. Vanuit de Zuidelijke Randstad is gemeente Den Haag eerste aanspreekpunt.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Human Capital in Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2018
Uitvoerder(s)	Birch Consultants
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Economie
Databronnen	
Fase	Afgerond

De negatief afwijkende ontwikkeling van de Zuid-Hollandse arbeidsmarkt waren voor provincie en Economic Board Zuid-Holland aanleiding voor een strategische verkenning. Deze verkenning moest een analyse geven van de Zuid-Hollandse arbeidsmarkt en aanbevelingen doen voor een Human Capital agenda. De uitkomsten hebben geleid tot een Human Capital akkoord Zuid-Holland, waarin kwantitatieve doelstellingen zijn opgenomen. Dit akkoord is in juni 2019 door 66 partijen uit de triple helix ondertekend en dat aantal groeit nog steeds. Ondertussen zijn meer dan 100 partijen betrokken. Het rapport vormt daarmee de nulmeting voor het huidige Zuid-Hollandse Human Capital beleid.

Het rapport is besproken in de Economic Board Zuid-Holland en Provinciale Staten van Zuid-Holland. De Staten hebben 1 miljoen euro beschikbaar gesteld voor Human Capital beleid. Het nieuwe college van Gedeputeerde Staten heeft middelen beschikbaar gesteld om het Human Capital akkoord uit te voeren. Het is daarmee opgenomen in het provinciaal beleid.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Versterken Natuur in Zuid-Holland

Natura 2000 doelanalyses

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020-2021
Uitvoerder(s)	
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Versterken natuur in Zuid-Holland
Thema's	Natuur en milieu, gebiedsgericht werken
Databronnen	
Fase	In uitvoering

De Commissie Remkes heeft geadviseerd om het stikstofprobleem gebiedsgericht aan te pakken. De provincie heeft hiervoor een plan van aanpak uitgewerkt. De gebiedsgerichte aanpak wordt gevoed door drie pijlers: onderzoek naar de natuurdoelen, onderzoek naar stikstofbronnen en inventarisatie van relevante provinciale opgaven. Met de doelanalyse wordt de opgave per gebied bepaald. De uitkomsten van de drie sporen komen samen in de gebiedsprocessen waar keuzes over maatregelen worden gemaakt.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Hoger Doelbereik

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020-2021
Uitvoerder(s)	Wageningen Universiteit (WUR) en Bureau Waardenburg
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Samen werken aan Zuid-Holland
Thema's	Natuur en landschap, versterking biodiversiteit
Databronnen	
Fase	Afgerond

Het PBL heeft berekend dat met de uitvoering van het natuurnetwerk Nederland (NNN) circa 65% van het internationale doelbereik wordt gehaald. In het onderzoek wordt gekeken welke maatregelen (buiten het NNN) nodig zijn om te komen tot een hoger doelbereik.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Kennis- en onderzoeksagenda Deltares

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2017-2021
Uitvoerder(s)	Deltares
Soort onderzoek	Onderzoeksprogramma
Ambitie	Versterken natuur in Zuid-Holland
Thema's	Natuur en landschap, water en groen, klimaat
Databronnen	
Fase	Afgerond

Maatschappelijk is er steeds meer aandacht voor klimaatverandering klimaatadaptatie. Samenwerking met Deltares als het nationale kennisinstituut op het terrein van deltavraagstukken was een logische stap om Zuid-Holland goed te positioneren in dit vraagstuk. De onderzoeken die Deltares in 2017-2019 door Deltares heeft uitgevoerd, hebben een belangrijke impuls gegeven aan het provinciale beleid in de nota Weerkrachtig Zuid-Holland. De bredere onderzoeksprogramma's waarbij Deltares en de provincie deel uitmaken van een consortium kennen partners als gemeenten, drinkwaterbedrijven, waterschappen en brancheorganisaties, zoals Glastuinbouw Nederland. Er zijn ook onderzoeken uitgevoerd voor onze internationale partner, de Chinese provincie Hebei.

In de jaarplannen zijn voorstellen voor verschillende onderzoeken opgenomen, met looptijden van enkele maanden tot een paar jaar, zoals:

- Bodemdaling Westland: http://publications.deltares.nl/11202399_005.pdf
- Effecten van onderwaterdrainage op de regionale watervraag, berekeningen met het landelijk hydrologisch model: http://publications.deltares.nl/11202752_002.pdf
- Modelontwikkeling: diverse notities voor integraal watermodel Zuid-Holland (overzicht: <https://edepot.wur.nl/514999>).

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Duurzame Landbouw

Metadata	
Contactpersoon	Team Duurzame Landbouw
Email:	duurzamelandbouw@pzh.nl
Jaar van uitvoering	2016
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland i.s.m. partners Platform Duurzame Landbouw
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Versterken natuur in Zuid-Holland
Thema's	Bestuur, economie, milieu en klimaat, natuur en landschap, innovatie, landbouw, voedsel
Databronnen	Feiten en cijfers landbouw (Wageningen Economic Research); onderzoek korte voedselketens ZH; rapport landbouw in ZH (Arcadis)
Fase	Afgerond

Voor dit strategische thema dient het ambitiedocument InnovatieAgenda Duurzame Landbouw als kader. Proeftuinen krijgen POP3 subsidie om duurzame innovaties uit te proberen. Het InnovatieNetwerk Voedselfamilies Zuid-Holland ondersteunt samen met kernteam Duurzame Landbouw deze eerste fase van transitie naar duurzame landbouw. Op basis van de ervaringen volgen investeringsvoorstellen om de transitiepaden verder uit te werken. Dit heeft al geleid tot een actief netwerk Voedselfamilies met activiteiten, communicatie en communitymanagement, ongeveer 40 proeftuinen en een kennisteam. Er zijn diverse producten, zie [website Voedselfamilies](#) zoals een proeftuinkaart, filmpjes, artikelen, blogs, nieuwsberichten en de publicatie 'Zo Smaakt de Toekomst'. Verdere doorwerking komt in de uitwerking van Hoofdlijnennotitie vitale landbouw.

Neem contact op met kenniszuidholland@pzh.nl voor meer informatie over dit onderzoek.

Groene Cirkels

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2013-heden
Uitvoerder(s)	Innovatieve bedrijven, kennisinstellingen, overheden en maatschappelijke organisaties
Soort onderzoek	Onderzoeksprogramma
Ambitie	Versterken natuur in Zuid-Holland
Thema's	Economie, milieu en klimaat, natuur en landschap
Databronnen	-
Fase	In de uitvoerende fase

[Groene Cirkels](#) bestaat uit een uitgebreid netwerk van innovatieve bedrijven, kennisinstellingen, overheden en maatschappelijke organisaties. De partners werken gezamenlijk aan duurzaamheidsoplossingen, waarbij de natuur een belangrijke rol speelt. Zo brengen we de natuur en economie beter in balans en dragen wij actief bij aan een betere leefomgeving, een circulaire economie en een gezonde toekomst.

Lopende projecten:

- **Groene Cirkel Heineken** - een schone, energieneutrale en klimaatbestendige HEINEKEN brouwerij in een duurzame economie en een aangename leefomgeving.
- **Groene Cirkel Duurzame Fritesketen** - Farm Frites, provincie Zuid-Holland, Wageningen University & Research en HAS Hogeschool werken aan reductie van broeikasgassen, meer gebruik van duurzame energie, meer biodiversiteit en een gezonde bodem met voldoende organische stoffen.
- **Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling** - Zuivelfabriek De Graafstroom gaat samen met provincie Zuid-Holland, DeltaMilk, Rabobank, Waterschap Rivierenland en Wageningen University & Research de bodemdaling in het veenweidegebied tegen én vergroot de biodiversiteit voor een toekomstbestendige landbouw.
- **Groene Cirkel Bijenlandschap** - zorgt voor een bijvriendelijke omgeving, in én met Zuid-Hollandse gemeenten, bewoners, bedrijven en andere organisaties. Meer voedsel en nestgelegenheid voor wilde bijen, aantrekkelijker en kleurrijker landschap en behoedzaam omgaan met chemische middelen.
- **Groene Cirkel Suikerbieten Keten** Cosun Beet Company, provincie Noord-Brabant en Naturalis Biodiversity Center werken samen aan een circulaire samenleving met de natuur als partner.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Sterke Steden en Dorpen in Zuid-Holland

Investeringsplan toekomstbestendige bedrijventerreinen Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	Ecorys
Soort onderzoek	Beleidsonderzoek
Ambitie	Gezond en veilig Zuid-Holland
Thema's	Economie, informatie en automatisering, milieu en klimaat, natuur en landschap, ruimtelijke ontwikkeling, gezondheid
Databronnen	Niet bekend
Fase	In uitvoering

Provincie Zuid-Holland wil bedrijventerreinen vergroenen, samen met partners als IVN en, Bijenlandschap. Als onderdeel van die aanpak moet een soort 'stresstest' bedrijventerreinen worden uitgevoerd. Dat moet een bredere analyse worden dan het bestaande onderzoek van bureau Buiten.

De data-analyse moet kaartmateriaal opleveren en/of een meeneemlijstje van bedrijventerreinen in Zuid-Holland die speciale aandacht verdienen voor vergroening.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Wederkerigheid vergroening en verdichting/landschapsparken Zuid-Holland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2022
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland
Thema's	Milieu en klimaat, Gezondheid, natuur en landschap, recreatie en toerisme, ruimtelijke ontwikkeling, waterschappen en gemeenten
Databronnen	Geodatabase Zuid-Holland, CBS, PBL, BAG, RIVM, Gezonde Verstedelijking 2040 (verkenning provincie Zuid-Holland), Bedrijvenregister, Klimaateffectatlas, signaleringskaarten bodem
Fase	In voorbereiding

Zuid-Holland werkt aan de maatschappelijke opgave om de woningbouw te versnellen en betaalbaar te maken. De verdichtingsopgave van het bestaand stads- en dorpsgebied moet gepaard gaan met investeringen in groene, gezonde en klimaatbestendige wijken, buurten en dorpen. Het landschapspark Zuid-Holland is hier onderdeel van. Terwijl beleid en investeringen in verstedelijking en mobiliteit al is afgestemd, geldt dit nog niet bij groenblauwe kwaliteiten en verstedelijking. De vraag is hoe tegelijk te verdichten en te vergroenen en dit te koppelen in beleid, investeringen en uitvoering.

Deze verkenning neemt de verstedelijkingslocaties in de nabijheid van het landschapspark onder de loep, met data-analyse gekoppeld aan lopende en toekomstige gebiedsontwikkelingen. Vervolgens is een korte exercitie op verschillende eerste scenario's en passende investeringsstrategieën denkbaar. In Q1 2022 wordt verder gesproken over scope en aanpak van deze verkenning.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Functiemenging

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland
Thema's	Ruimtelijke ontwikkeling, economie
Databronnen	
Fase	Afgerond

In de nieuwe provinciale bedrijventerreinenstrategie staat dat er meer aandacht nodig is voor functiemenging om de huidige bedrijventerreinen beter te benutten. Daarbij zijn de woon-werkakkoorden en regionale bedrijventerreinenvisies genoemd als instrumenten om hierover met gemeenten afspraken te maken.

De Omgevingswet zorgt voor momentum om gedrag te veranderen. Er komt een andere afweging rond geluid en een andere invulling van de milieucategorieën. De provincie kan dit gebruiken om een fundamentele discussie te voeren over de functiescheidingspraktijk. Deze verkenning zet verschillende ideeën binnen- en buitenland naast elkaar, die samen kunnen leiden tot betere bescherming van bedrijven en efficiënter ruimtegebruik.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Radicaal ruimtegebruik: combinatie infrastructuur, investering en maatschappelijke opgaven

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021/2022
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland
Thema's	Economie, milieu en klimaat, natuur en landschap, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer
Databronnen	PBL, CBS, BAG, Geodatabase Zuid-Holland, RIVM, Gezonde verstedelijking Zuid-Holland 2040, Planmonitor wonen, grote omgevingstest, TOD-Radar, Landschapspark Zuid-Holland, Verstedelijkingsalliantie, Programma Move
Fase	voorstudie uitgevoerd. Verbreding in 2022 evt in het kader van schaarse ruimte en ruimtelijke keuzes

Deze verkenning bevat ontwerpend onderzoek over strategische ingrepen aan de binnenflank van de zuidelijke Randstad. Dit deel van Zuid-Holland kent veel plekken en zones die nieuwe verbindingen tussen toplocaties en verdere ontwikkeling kunnen bewerkstelligen. Het gaat om locaties waar een overkluizing of overkapping de verbinding kan vormen tussen economische sleutelgebieden met gezonde verstedelijking op fiets- en loopafstand. De plekken bieden kansen voor een schaa sprong in de landschappelijke structuur en hebben een gunstige uitwerking op de stikstofdepositie.

Door op strategische plekken (dicht bij economische hotspots en grote verstedelijkingsopgaven) te overkluizen komt er een nieuwe impuls voor honderden ha ontwikkelruimte en veel transformatielocaties. Er ontstaat ruimte voor landschap, sport en recreatie, woningen en bedrijven, met nieuwe ov- en fietsverbindingen.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Regioverkenning: Coastal District (Haaglanden & Leidsche Regio)

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland en de gemeente Den Haag
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland
Thema's	Bestuur, economie, natuur en landschap, recreatie en toerisme, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer, waterschappen en gemeenten
Databronnen	CBS, PBL, data van gemeente Den Haag, Geotheek Zuid-Holland, Klimaat-effectenatlas, Woonbarometer, Planmonitor, BAG, Bedrijvenregister Zuid-Holland
Fase	Afgerond

Coastal district is een verkenning naar kansen voor meer ruimtelijk-economische samenhang en meer samenwerking en kennisdeling in de brede Haagse Regio. De verkenning is ontwikkeld in samenwerking tussen gemeente Den Haag en provincie Zuid-Holland, om de gezamenlijke kennis over dit gebied te vergroten. Het gebied staat voor een grote verdichtingsopgave, heeft een uitdaging op brede welvaart en een nieuw perspectief op een 'gewortelde economie'. Met een storymap brengt Coastal District op die vlakken data-based informatie bij elkaar.

Fase 1 is afgerond, de storymap is gebouwd en het dashboard is klaar. Fase 2 bestaat uit invulling van de inhoudelijke verhaallijnen 'verdichten en vergroenen', 'gewortelde economie', en 'brede welvaart'. Gemeenten in de regio zijn enthousiast en waarderen de inzet van de provincie en gemeente Den Haag. De verkenning biedt innovatie op inhoud en werkwijze in coronatijd. Vervolg in het kader van het traject 'Kennisregio aan Zee'.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Vitaliteit kleine kernen

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019/2020
Uitvoerder(s)	
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland
Thema's	
Databronnen	
Fase	Afgerond

Niet-stedelijke regio's hebben bij de provincie aandacht gevraagd voor de vitaliteit van de kleinere kernen. De provincie wil een gebiedsgerichte integrale aanpak om de kwaliteiten van een gebied te versterken. Beide lijnen komen samen in een verkenning naar de vitaliteitsontwikkeling van kleinere kernen in Zuid-Holland op de (middel)lange termijn.

Oplossingen voor vitaliteitsproblemen worden vaak gezocht in woningbouw en aanleg van bedrijventerreinen, in de hoop dat nieuwe inwoners het draagvlak voor de voorzieningen in stand kunnen houden en bedrijven zich vestigen met nieuwe werkgelegenheid tot gevolg. Dit werkt soms wel, soms niet, afhankelijk van hoe deze kernen zijn opgenomen in het stedelijk en economisch netwerk. De vraag is of er andere strategieën denkbaar zijn, die beter gebruik maken van de geografische positie van deze kernen en de intrinsieke waarde van het gebied. Goede benutting van deze specifieke kwaliteiten levert waarschijnlijk een meer duurzame bijdrage aan het vitaliteitsvraagstuk dan de standaardoplossing.

In het coalitieakkoord is onder hoofdstuk 'Sterke Steden en Dorpen' aandacht gegeven aan deze verkenning. Op 26 november 2019 is een bijeenkomst 'Blik op Bestuur: Perspectieven voor een niet-stedelijk Zuid-Holland' georganiseerd.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Binnenstedelijke transformatie

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2018
Uitvoerder(s)	
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland
Thema's	Wonen, werken, ruimtelijke ontwikkeling, economie
Databronnen	
Fase	Afgerond

Binnen provincie Zuid-Holland is er toenemende behoefte aan nieuwe woningen. De vraag verschilt echter sterk per regio en in de tijd. Na 2025 zal de vraag naar nieuwe woningen zich steeds meer concentreren in de stedelijke gebieden. Om op middellange termijn voldoende woningen op te leveren en de verstedelijkingsopgave te versnellen, moeten locaties in stedelijke gebieden zich nu al voorbereiden op transformatie naar wonen en werken. De Verstedelijkingsalliantie (acht gemeenten langs de spoorlijn Leiden – Dordrecht) heeft daarom de ambitie om een flink aantal woningen te bouwen, voor een groot deel binnen dertien complexe transformatiegebieden. Dit zijn onder andere Stadshaven in Rotterdam, Binckhorst in Den Haag, Spoorzone in Dordrecht, Plaspoelpolder in Rijswijk en, buiten de Verstedelijkingsalliantie, Rijnhaven in Alphen aan den Rijn en Spoorzone in Gouda. In de verkenning staat welk provinciaal instrumentarium kan bijdragen aan deze opgaven. Om het gewenste provinciale instrumentarium te bepalen, wordt onderscheid gemaakt naar korte, middellange en lange termijn en naar specifiek en meer generiek instrumentarium.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Vintage Verstedelijking

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2018/2019
Uitvoerder(s)	Defacto Urbanism
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland
Thema's	Wonen, werken, ruimtelijke ontwikkeling, economie, , grondstoffen, circulair
Databronnen	
Fase	Afgerond

De woningbouwopgave in Nederland is gigantisch. Een belangrijk deel daarvan kunnen we realiseren met hoogwaardig hergebruik van sloopmaterialen. Daardoor hoeven we veel minder zand en grind te winnen en aan te voeren. Dit scheelt enorm veel vervoersbewegingen over een toch al dichtgeslibd wegennet. Bovendien heeft het minder energiegebruik en CO2-uitstoot tot gevolg. Misschien nog wel belangrijker is dat het een nieuwe maakindustrie betekent die een impuls geeft aan de lokale en regionale economie, smoel geeft aan gebiedsontwikkeling en sociale meerwaarde biedt.

Dit ontwerp onderzoek brengt aan de hand van de verstedelijkingsopgave rondom de Schie in beeld wat maximaal inzetten op hergebruik van materialen in de bouw ruimtelijk zou kunnen betekenen. Het onderzoek Vintage Verstedelijking was onderdeel van het programma Regio van de Toekomst. De resultaten landden in 2022 in het opstellen van een ruimtelijke strategie voor de transitie naar een circulair Zuid-Holland.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Voorverkenning ten behoeve van Woon-Werk akkoorden

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/21
Uitvoerder(s)	Eigen verkenning provincie Zuid-Holland Team Ruimtelijke Verkenning en Agendering (RWB) i.s.m team Werklocaties (SAMEC)
Soort onderzoek	BO - Beleidsonderzoek
Ambitie	Sterke Steden en Dorpen in Zuid-Holland / Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Verstedelijking, Bouwagenda, Werklocaties
Databronnen	CBS, LISA, BAG,
Fase	Afgerond

In het coalitieakkoord 2019-2023 en in het verstedelijkingsakkoord (2019) zijn woon-werk-, dan wel woon bedrijven-akkoorden opgenomen. De voorverkenning speelt in op de voorbereiding van woon-werk-akkoorden. Eerste stap was om de kansen en de opgave in beeld te brengen. Tegelijkertijd was het doel om bij de bestuurlijke opdrachtgevers (Anne Koning en Willy de Zoete) het productbeeld woon-werk-akkoorden op te halen en door te vertalen naar uitgangspunten, mogelijke bouwstenen voor akkoorden en een passend procesbeeld voor de coalitievorming voor de akkoorden. Het verkennen van kansrijke gebieden en partijen voor verschillende tranches woon-werk-akkoorden kwam dan als volgende stap.

Achtergrond was ook dat eind 2019 intern de discussie over meer integrale *visievorming* - waarin verstedelijking en werklocaties samengaan - op gang was gekomen. Zo werd in de voortgangsrapportage bedrijventerreinen opgenomen dat we idealiter toewerken naar regionale, integrale woon-werkvisies. Meer in samenhang en niet locatie-voor-locatie. Dit ten dienste van sterkere Zuid-Hollandse regio's. De provincie Zuid-Holland wil dat de woningbouwopgave in Zuid-Holland hand in hand gaat met behoud van werkgelegenheid in de stad. In de praktijk blijkt dit ingewikkeld – maar niet onmogelijk. De woon-werk-akkoorden zijn in die zin een mooi voorbeeld hoe binnen het huidige beleid ruimte gezocht kan worden en tegelijkertijd de basis voor nieuw beleid gelegd kan worden.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Gezond en Veilig Zuid-Holland

Flood Resilient Areas by Multilayer Safety approach (FRAMES)

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2016 – 2020
Uitvoerder(s)	Een consortium van 17 partners uit 5 EU landen
Soort onderzoek	Beleidsonderzoek
Ambitie	Gezond en veilig Zuid-Holland
Thema's	Milieu en klimaat, openbare orde en veiligheid, ruimtelijke ontwikkeling
Databronnen	Diverse EU-databronnen
Fase	Afgerond

Het onderzoek, een project in het North Sea Region Interreg programma, richt zich op de vraag hoe effecten van overstromingen te verkleinen zijn met de strategie van meerlaagse veiligheid. De kennis hierover is aanwezig bij diverse regionale partners die net als Zuid-Holland aan de kust liggen. In dit project is die kennis gedeeld en zijn in 15 pilotprojecten de oplossingen in de praktijk getest.

De opbrengsten zijn verzameld op de websites <https://northsearegion.eu/frames/output-library/> en https://projectenportfolio.nl/wiki/index.php/PR_00266.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Zuid Houtland

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2018/2019
Uitvoerder(s)	Studio <input type="text"/>
Soort onderzoek	Beleidsonderzoek
Ambitie	Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland
Thema's	Economie, grondstoffen, circulair
Databronnen	
Fase	Afgerond

De bouwsector is verantwoordelijk voor 5% van de wereldwijde CO₂-uitstoot. Ook de mondiale druk op natuurlijke grondstoffen is hoog: 40% wordt verbruikt in de bouw. Verandering in de bouwsector is daarom nodig, zeker nu provincie Zuid-Holland een bouwopgave heeft van 210.000 woningen tot 2030. Programma Circulair Zuid-Holland Studio zoeken naar een vruchtbaar circulair alternatief voor de bouwsector. De toekomst is van hout. In een serie ontwerp ateliers en expertsessies zijn met ontwerpend onderzoek een verhaallijn, kaartbeelden en fotomontages gemaakt.

In de verkenning Zuid-Houtland laat Studio zien dat een volledige omslag naar houtbouw efficiënt en betaalbaar is en meerdere doelen dient. Vergeleken met traditionele bouwwijzen neemt houtbouw niet alleen 55 megaton CO₂- uitstoot weg, maar legt het ook nog eens 45 megaton CO₂ vast in materiaal voor huizen, waarmee het maatschappelijke en economische waarde krijgt. Bovendien wordt het bouwproces aangenamer en effectiever. Bouwen met 'cross laminated timber' (hout) stimuleert prefabricatie, stroomlijnt de logistiek en maakt het werk op de bouwplaats veiliger, schoner en sneller. De aanleg van nieuwe, duurzaam beheerde bossen in Nederland en daarbuiten is cruciaal onderdeel van de ketenstrategie voor de lange termijn. Daarbij hoort ook hoogwaardige houtverwerkende industrie voor de bouw terug naar Nederland halen.

Het onderzoek Zuid-Houtland was onderdeel van het programma [Regio van de Toekomst](#) en heeft brede media-aandacht gekregen. Zo is de [Tegenlicht-uitzending Houtbouwers](#) gebaseerd op deze studie en zijn er negen Tegenlicht Meet-Ups in het hele land georganiseerd. Het onderzoek was vertrekpunt voor de Transitieagenda biobased bouwen, onderdeel van de opgave [Circulair Zuid-Holland](#). Biobased bouwen is ook onderdeel van de Verstedelijkingsstrategie van de provincie Zuid-Holland. Kansen voor hout als bouw materiaal is een bouwsteen in het nieuwe bos- en bomenbeleid van de provincie.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Beleidsverkenning lopen

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/> @pzh.nl
Jaar van uitvoering	2019/2020
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland
Soort onderzoek	Beleidsonderzoek (BO)
Ambitie	Gezond en veilig Zuid-Holland
Thema's	Bestuur, economie, milieu en klimaat, natuur en landschap, recreatie en toerisme, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer
Databronnen	CPB, CBS, LISA, OECD, UWV, IMF, ECB, EC, World Bank
Fase	Afgerond

Uit onderzoek wereldwijd blijkt dat iedere euro die in loopmaatregelen wordt gestoken gemiddeld een factor tien of meer rendeert, met name door gezondheidswinst en hogere vastgoedwaarden. Zowel lopen als loopbeleid zit in de lift. Als meer mensen meer lopen kan dit op kosteneffectieve wijze bijdragen aan meer welzijn, meer welvaart en een aantrekkelijker en duurzamer provincie. Lopen heeft zowel veel private (gezondheidswinst) als publieke baten (welzijn en een duurzame leefomgeving).

De verkenning laat zien dat de maatschappelijke baten van investeren in lopen zeer groot zijn (maatschappelijke rendement van een factor tien of meer). Deze verkenning laat ook zien dat het loopbeleid van de meeste overheden, ook in Nederland, nog in de kinderschoenen staat. Er is kortom nog heel veel maatschappelijke winst te boeken door meer in loopbeleid te investeren.

Deze beleidsverkenning is omarmd door de gedeputeerden Koning (Ruimte, wonen en recreatie en sport) en Vermeulen (Mobiliteit). De verkenning is gepresenteerd bij de Citydeals en de provinciale open dag over omgevingsbeleid en krijgt veel belangstelling en waardering. Lopen is inmiddels beter opgenomen in het provinciale (omgevings)beleid en subsidieregelingen voor sport en recreatie en in de omgevingsvisie is er nu ook een beleidskeuze lopen, met als doel dat meer mensen meer gaan lopen. In 2021 waren de gemeente Den Haag en de provincie Zuid-Holland als gastheren van het Nationaal Voetgangerscongres samen met Acquire verantwoordelijk voor de programmering van dit congres, met op dit congres ook diverse bijdragen vanuit de provincie (Keynote speech gedeputeerde Anne Koning en ook ambtelijke bijdragen). In 2022 start het Toekomstonderzoek Bewegvriendelijk Zuid-Holland, waarin ook volop aandacht zal zijn voor de voetganger..

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Sport in relatie tot recreatie

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2019-2020
Uitvoerder(s)	Provincie, samen met Mulier instituut en BLOC
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Gezond en veilig Zuid Holland
Thema's	Recreatie, toerisme, sport
Databronnen	Mulier instituut, Kennisbank Sport en Bewegen, interne documentatie
Fase	Afgerond

Sport is na twee collegeperiodes afwezigheid weer op de provinciale beleidsagenda terechtgekomen. Meer buiten zijn en bewegen bestrijdt bewegingsarmoede en overgewicht en draagt bij aan gezondheid, vitaliteit en geluk. Meer dan de helft van de volwassenen in Nederland lijdt aan bewegingsarmoede en overgewicht, waarvan 100.000 mensen met morbide obesitas (CBS). Volgens het Advies beweegrichtlijnen 2017 van de Gezondheidsraad lijdt ongeveer 70% van de tieners aan bewegingsarmoede.

Het Mulier Instituut deed onderzoek over specifieke doelgroepen, via deskresearch en het interne en externe provinciale netwerk van de provincie (NOC*NSF, andere provincies). Deze notitie:

- legt de basis voor de provinciale strategie en bijbehorende instrumenten, gericht op een gezonde, vitale en weerbare bevolking;
- draagt bij aan recreatiemogelijkheden om de hoek;
- draagt bij aan betere kwaliteit van recreatiegebieden, in combinatie met sportmogelijkheden;
- vormt de basis voor provinciaal sport- en recreatiebeleid.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Klimaatadaptatie

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2018-2023
Uitvoerder(s)	
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Gezond en veilig Zuid-Holland
Thema's	Milieu en klimaat, water
Databronnen	
Fase	Afgerond

GS hebben in december 2018 de provinciale adaptatiestrategie 'Weerkrachtig Zuid-Holland' vastgesteld. Het programma loopt tot eind 2023.

De informatie uit twee verschillende klimaatlassen wordt gebruikt in de uitvoering. Op alle relevante beleidsthema's volgt de provincie de processtappen die nationaal zijn afgesproken in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, zoals stresstesten, strategie en uitvoeringsagenda opstellen, faciliteren en op calamiteiten voorbereiden.

Er zijn veel evenementen georganiseerd en er is een website gemaakt: www.bouwadaptief.nl

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Gezondheid – healthy society kaart

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021
Uitvoerder(s)	Universiteit Leiden, prof. Andrea Evers; Posad Maxwan
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Gezond en veilig Zuid-Holland
Thema's	Milieu en klimaat, ruimtelijke ordening
Databronnen	
Fase	In uitvoering

De Healthy Society kaart betreft een inventarisatie van preventieve gezondheids-initiatieven waarbij een op burgers gebaseerde aanpak centraal staat om de gezondheid en het welzijn van burgers in de ZH provincie te vergroten. Het uiteindelijke doel van de Healthy Society kaart is de inventarisatie van op burgers gebaseerde gezondheidsoplossingen om gezondheid en welzijn te optimaliseren. De kaart focust op de preventie en behandeling van zowel somatische als mentale aandoeningen tijdens alle fases van de levenscyclus, en hun onderliggende mechanismen in alle gezondheids- en welzijnsdomeinen van de samenleving.

Daarbij focust Healthy Society zich ook uitdrukkelijk op gezondheidsvraagstukken voor gebieden buiten het reguliere zorgdomein, zoals de inrichting van de omgeving en gemeentes.

Deze doelstelling sluit nauw aan bij agenda's en beleidsplannen van overheden, ministeries, provincies en gemeentes en andere stakeholders uit de publieke en private sector.

De Healthy Society kaart binnen de provincie omvat de volledige breedte aan thema's die een gezondheidsdoel nastreven op het gebied van mentale of fysieke gezondheid en relevant zijn voor gezondheid en ziekten buiten de zorgsector.

De kaart moet leiden tot een zich ontwikkelend instrument dat zicht geeft op relevante gezondheidsonderzoeken op basis van gezondheidskarakteristieken. Daarmee wordt een kennisnetwerk ontsloten bij gemeenten en onderzoeksinstituten en zijn zoekopdrachten mogelijk op basis van lokale problematieken. Nieuwe gezondheidsonderzoeken kunnen steeds worden toegevoegd.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Signalerend

De weerbare regio. Regionaal-economische impactmitigatie van coronamaatregelen

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2021-2022
Uitvoerder(s)	Erasmus Universiteit Rotterdam ism PBL en VU Amsterdam
Soort onderzoek	Beleidsonderzoek
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Economie
Databronnen	Economische statistieken en interviews
Fase	In uitvoering

Het onderzoek behandelt de vraag in welke mate de Nederlandse economie baat heeft bij regionale en sectorale differentiatie van pandemiegerelateerde maatregelen, nu en in de toekomst. De economische impact is niet alleen direct het gevolg van lokale maatregelen. Ook vraag- en aanboduitval elders in internationale productie- en waardeketens van goederen en diensten hebben gevolgen.

De onderzoeksvraag is hoe te zorgen voor een minimale impact van corona op economie, werkgelegenheid en concurrentiepositie van het bedrijfsleven, zodat zij toekomstbestendig blijven.

Dit onderzoek moet resulteren in drie publicaties in wetenschappelijk gerespecteerde tijdschriften en drie sets van tussenrapporten en essays uit de lerende evaluatie voor Zuid-Holland (incl gemeenten en MRDH), Utrecht (provincie en gemeente) en Oost. Het resultaat moet vertaald worden in inzet/verandering van instrumenten voor economisch beleid.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Middellange termijn impact coronacrisis provincie Zuid-Holland, een scenario-analyse

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020/2021
Uitvoerder(s)	Provincie Zuid-Holland
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Overstijgend/signalerend
Thema's	Bestuur, cultuur en erfgoed, economie, energie, financiën, milieu en klimaat, natuur en landschap, omgevingswet, recreatie en toerisme, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer
Databronnen	Rapporten van planbureaus, wetenschappelijke literatuur, interviews met experts
Fase	Afgerond

De verkenning inventariseert de korte, middellange en langetermijn impact van corona op de (Zuid-Hollandse) samenleving en mogelijke 'no-regret' maatregelen voor duurzaam herstel in Zuid-Holland. Het onderzoek bestaat uit:

- Verkenning van korte en middellange termijn gevolgen van de coronacrisis op de economie (profit), het sociale domein (people) en de leefomgeving (planet)
- Verkenning van langetermijn gevolgen van de pandemie aan de hand van een scenarioaanpak.
- Ontwerp voor een early warning systeem van indicatoren.
- Conclusies en aanbevelingen voor mogelijke no-regret maatregelen.

Tijdens het onderzoek zijn diverse webinars met bestuurders en medewerkers van de provincie georganiseerd.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

NEO, Impact van de corona-epidemie op de economie van Rotterdam-Rijnmond, MRDH, Zuid-Holland en Den Haag

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	<input type="text"/>
Jaar van uitvoering	2020
Uitvoerder(s)	NEO Observatory
Soort onderzoek	Strategische verkenning
Ambitie	Een concurrerend Zuid-Holland
Thema's	Bestuur, economie, energie, ruimtelijke ontwikkeling, verkeer en vervoer
Databronnen	CPB, CBS, LISA, OECD, UWV, IMF, ECB, EC, World Bank
Fase	Afgerond

Impact-onderzoek van de corona-epidemie op Rijnmond, MRDH, Den Haag en Zuid-Holland. De uitkomsten zijn adviezen voor een herstel- en vernieuwingsagenda voor de Zuidelijke Randstad, opgesplitst per deelgebied (Rijnmond, Den Haag, Zuid-Holland). Schets van maatregelen richting een Groeiagenda, met de volgende adviezen:

1. Vergroot stimulans economische vernieuwing en innovatie.
2. Focus hernieuwd op arbeidsmarktbeleid.
3. Zet extra in op talentontwikkeling in de regio
4. Stimuleer nu maximaal duurzame gedragsverandering in het vervoer en herstel vertrouwen.
5. Stimuleer de woningmarkt.
6. Herstel het verdienvermogen in de stad.
7. Stimuleer meer productie op Europese schaal.
8. Herstel de ontmoetingsfunctie van de stad en de lokale woonomgeving.
9. Maak een goede strategie voor de retailsector.
10. Maak duidelijk dat investeringen in duurzame energie en circulaire economie bijdragen aan een structureel langetermijn weerbaarheidsvermogen.

Het onderzoek is bedoeld voor provinciaal beleid, met adviezen waar gemeenten en provincie kunnen werken aan herstelagenda's. De resultaten zijn gedeeltelijk meegenomen in een eerste versie van de Zuid-Hollandse groeiagenda.

Wil je meer informatie over dit onderzoek? Neem dan contact met ons op via kenniszuidholland@pzh.nl

Overig (meerdere sectoren doorsnijdend)

De Meterstand 2020 - Provincie Zuid-Holland en het klimaatakkoord: op weg naar een veilige, schone en welvarende toekomst

Metadata	
Contactpersoon	<input type="text"/>
Email:	
Jaar van uitvoering	2021
Uitvoerder(s)	
Soort onderzoek	
Ambitie	Meerdere ambities
Thema's	
Databronnen	
Fase	Afgerond

De Meterstand geeft de voortgang aan van onze inzet op het gebied van de energietransitie en het reduceren van CO₂-uitstoot. Die inzet is de vertaling van de prioriteiten en afspraken in het Zuid-Hollandse coalitieakkoord.

In juni 2019 is het nationale klimaatakkoord gepresenteerd. Daarin is afgesproken dat we in 2030 de CO₂- uitstoot met 49% terug dringen en in 2050 met 95%.

Vanaf 2020 staan dit doel en de daarvan afgeleide doelen per sector centraal bij de uitvoering van provinciale programma's op het gebied van de energietransitie en het beperken van de CO₂- uitstoot.

Dit is de eerste meterstand waarin de doelen van het klimaatakkoord centraal staan. Het klimaatakkoord kent 5 werelden waaraan partijen voor die sector afspraken hebben gemaakt en doelen vastgesteld:

- Elektriciteit
- Gebouwde omgeving
- Industrie
- Landbouw - landgebruik
- Mobiliteit

Ga voor meer informatie naar <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/energie/meterstand-2020/>